

Briuselis, 2025 m. birželio 5 d.
(OR. en)

9876/25

POLMAR 40
POLGEN 61
CLIMA 194
COMAR 25
ENV 456
ENER 197
MAR 93
MARE 24
PECHE 157
PROCIV 63
RELEX 709
RECH 259
SUSTDEV 41
TRANS 223

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

---

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. birželio 5 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 281 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Europos vandenynų paktas

---

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 281 final.

_____

Pridedama: COM(2025) 281 final

Briuselis, 2025 06 05
COM(2025) 281 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Europos vandenynų paktas

Europos vandenynų paktas

Vandenynai ir jūros labai svarbūs tiek gyvybei Žemėje, tiek siekiant užtikrinti klestėjimą, konkurencingumą, saugumą ir tvarią ateitį. Vandenynai ypač svarbūs kaip energijos, duomenų ir strateginių išteklių šaltinis, taip pat kaip Žemės klimatą reguliuojanti jėga.

Europos Sąjunga valdo didžiausią pasaulyje bendrą jūrų erdvę, kurią sudaro 25 mln. km² išskirtinių ekonominių zonų (IEZ) visose jos valstybėse narėse, atokiausiuose regionuose¹ ir užjūrio teritorijose. Europos Sąjungai, kurios pakrantė tęsiasi maždaug 70 000 km, o 40 proc. gyventojų gyvena ne daugiau kaip 50 km atstumu nuo jūros, jūrų klausimai itin svarbūs. Dėl atokiausių regionų Sąjungos jūrų sienos driekiasi ir per Karibų jūrą, Atlanto bei Indijos vandenynus. Įgyvendinant mėlynosios ekonomikos projektus, tiesiogiai remiama beveik 5 mln. darbo vietų ir kasmet ES ekonomikai sukuriama daugiau kaip 250 mlrd. EUR bendrosios pridėtinės vertės². Jūriniais keliais vykdoma maždaug 74 proc. ES išorės prekybos, o povandeniniais ryšių kabeliais perduodama 99 proc. tarpžemyninio interneto duomenų srauto.

Be to, dėl bendro klimato kaitos, taršos ir jūrų išteklių pereikvojimo poveikio mūsų vandenynų būklė blogėja. Šias aplinkosaugos problemas sunkina didėjanti geopolitinė įtampa, kuri kelia grėsmę ne tik bendradarbiavimu grindžiamam valdymui, bet ir mūsų saugumui. Vis dažniau tenka kovoti dėl laivybos laisvės ir dėl veiksmų jūroje laisvės, taip pat kyla grėsmė ypatingos svarbos jūrų infrastruktūrai. Nei hibridinių grėsmių, nei kibernetinių išpuolių sienos nesustabdo, jos nepadedą įveikti ir saugumo jūroje iššūkių. Europos sienų ir infrastruktūros apsauga tapo vienu iš prioritetų.

Siekiant įveikti visus šiuos iššūkius ir sustiprinti Europos lyderystę vandenynų politikos srityje, Europos vandenynų paktas grindžiamas esamais teisės aktais ir iniciatyvomis ir jame pirmą kartą įtvirtinamas visas politikos sritis apimantis holistinis požiūris. Vandenynų paktu sukuriama bendra orientacinė sistema, kurios tikslas – supaprastinti koordinavimo procesus ir įsipareigojimus teikti ataskaitas, taip pat pateikti galiojančių teisės aktų įgyvendinimo strategiją, kuri padėtų nuosekliau siekti politikos tikslų visuose sektoriuose. Juo sukuriamas pagrindas **Vandenynų sąjungai**, įskaitant Vandenynų aktą, grindžiamą galiojančia Jūrinių teritorijų planavimo direktyva, ir išnaudojamas milžiniškas vandenynų potencialas Europos atsparumui, apsirūpinimo maistu savarankiškumui, energijos tiekimui, saugumui ir konkurencingumui užtikrinti. Juo taip pat bus sustiprintas bendradarbiavimas įgyvendinant tarptautines iniciatyvas.

Šiuo paktu bus remiami šeši prioritetai:

- saugoti ir atkurti gerą vandenynų būklę,
- didinti tvarų mėlynosios ekonomikos konkurencingumą,
- remti pakrančių, salų bendruomenes ir atokiausius regionus,
- skatinti pažangą vandenynų mokslinių tyrimų, žinių, įgūdžių ir inovacijų srityje,
- stiprinti jūrų saugumą ir gynybą, kaip būtina sąlygą,
- stiprinti ES vandenynų diplomatiją ir tarptautinį taisyklėmis grindžiamą valdymą.

---

¹ Prancūzijos Gviana, Gvadelupa, Martinika, Majotas, Reunjono sala ir Sen Martenas (Prancūzija), Azorų ir Madeiros salos (Portugalija) ir Kanarų salos (Ispanija).

² Europos Komisija (2025). 2025 m. ES mėlynosios ekonomikos ataskaita.

Šiuo paktu siekiama užtikrinti holistinį požiūrį ir bendradarbiavimą tarp valstybių narių, regionų ir su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant žvejus, mėlynosios ekonomikos specialistus, novatorius, investuotojus, mokslininkus ir pilietinę visuomenę. Keičiantis poreikiams, Vandenynų paktas bus atnaujintas.

1. Sustiprinta valdymo sistema

Siekiant suderinti veiksmus Sąjungos, regioniniu, nacionaliniu ir vietos lygmenimis įvairiuose jūrų baseinuose, įtraukiant tiek ES, tiek ES nepriklausančias šalis, būtina **tvirta valdymo sistema**.

1.1. Su vandenynais susijusių tikslų įgyvendinimas

Be tiesiogiai susijusių teisės aktų, tokių kaip Bendros žuvininkystės politikos reglamentas, Jūrų strategijos pagrindų direktyva (JSPD) ar Jūrinių teritorijų planavimo direktyva (JTDP), ES teisės aktuose ir politikoje nustatyti įvairūs privalomi ir siektini vandenynų išsaugojimo ir tvaraus valdymo tikslai. Sustiprintas valdymas turėtų palengvinti tokių tikslų įgyvendinimą ir užtikrinti nuoseklų galiojančių teisės aktų vykdymą.

Diagrama. ES teisės aktuose nustatyti privalomi su vandenynais susiję tikslai.

Remdamasi konsultacijomis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, **Komisija iki 2027 m. pateiks pasiūlymą dėl vadinamojo Vandenynų akto, kuris bus grindžiamas Jūrinių teritorijų planavimo direktyvos peržiūra**. Juo bus siekiama stiprinti ir modernizuoti jūrinių teritorijų planavimą kaip strateginę priemonę, kuria bus remiami Vandenynų pakto prioritetai ir jų įgyvendinimas, visų pirma stiprinant tarpsektorinį veiksmų koordinavimą nacionaliniu lygmeniu ir užtikrinant labiau suderintą jūrų baseinų lygmens požiūrį. **Akte bus nurodyti atitinkami tikslai, kad juos būtų galima rasti viename dokumente, ir jis padės juos nuosekliai ir veiksmingai įgyvendinti.**

Komisija taip pat sieks supaprastinti ir sinchronizuoti galiojančiuose teisės aktuose nustatytus su vandenynais susijusius valstybių narių įpareigojimus teikti ataskaitas, kad būtų padidintas teisinis aiškumas ir politikos nuoseklumas, kartu sumažinant administracinę našą. Ji taip pat vertins būdus, kaip padėti įgyvendinti su vandenynais susijusius įpareigojimus.

Kad galėtų stebėti ir teikti ataskaitas apie tai, kaip ES sekasi įgyvendinti atitinkamus šio pakto rodiklius ir tikslus, Komisija sukurs viešai prieinamą ES vandenynų pakto sąveikią vaizdinę suvestinę, kuria remiantis bus rengiama reguliarioji Vandenynų pakto padėties ataskaita, pasitelkiant esamas ataskaitas ir išteklius, kaip antai ES mėlynosios ekonomikos stebėjimo centrą, ES kosmoso programas, įskaitant programą „Copernicus“, skaitmenines priemones, ir vadovaujantis vienkartinio duomenų pateikimo principu.

Glaudus bendradarbiavimas su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais visų su vandenynais susijusių politikos sričių klausimais bus ypač svarbus. Remdamasi Europos žemės ūkio ir maisto valdybos pavyzdžiu, Komisija įsteigs aukšto lygio **Vandenynų valdybą**, kurią sudarys atitinkamų su vandenynais susijusių sektorių atstovai. Ši valdyba padės Komisijai atlikti jos užduotį stebėti ir užtikrinti veiksmingą Vandenynų pakto įgyvendinimą.

1.2. Bendradarbiavimas regioniniu lygmeniu

Plečiantis jūrinės veiklos rūšių įvairovei (jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energija, žvejyba ir akvakultūra, laivyba, poilsis ir pakrančių turizmas), didėja ir spaudimas ribotai vandenynų erdvei. Nors kai kurių rūšių veikla gali būti vykdoma tik tam tikrose teritorijose, vienas iš būdų mažinti vandenynams tenkantį spaudimą – veiksmingiau koordinuoti planavimo veiksmus, siekiant užtikrinti pusiausvyrą atskirai ir kartu naudojantis jūromis, kad nebūtų viršijamos jų ekologinės išgalės ir jos būtų apsaugotos ir tuo pat metu būtų galima vykdyti įvairią jūrinę veiklą, pirmenybę teikiant įtraukčiai, sąžiningumui ir solidarumui.

ES remia regioninį bendradarbiavimą žuvininkystės, platesnio masto mėlynosios ekonomikos ir aplinkos apsaugos srityse, pasitelkdama regionines struktūras, pvz., regionines žvejybos valdymo organizacijas ir regionines jūrų konvencijas, kurios yra itin svarbios įgyvendinant bendrą žuvininkystės politiką (BŽP) ir JSPD. Prie tvarios mėlynosios ekonomikos plėtojimo prisidedama ir keturiomis jūrų baseinų iniciatyvomis. Be to, šios pastangos stiprinamos pasitelkiant lanksčius bendradarbiavimo mechanizmus, pvz., Viduržemio jūros sąjungą, Rytų partnerystę ir regioninį bendradarbiavimą Juodosios jūros baseine.

ES turi didinti tokio įvairialypio bendradarbiavimo veiksmingumą užtikrindama geresnį veiksmų koordinavimą, kad galėtų optimaliai naudotis savo jūrų erdve. Daugialypiu jūros naudojimu grindžiama praktika ir sritys, susijusios su jūros vėjo energija ir kitomis švarios energijos technologijomis, taip pat išsaugojimo ir atkūrimo praktika, žvejyba ar tvari akvakultūra atveria perspektyvių ateities galimybių.

Būsimo pasiūlymu dėl Vandenynų akto valstybės narės bus skatinamos pereiti nuo vadovavimosi nacionaliniu požiūriu prie vadovavimosi jūrų baseinų lygmens požiūriu. Šiuo atžvilgiu jos bus skatinamos bendradarbiauti su kaimyninėmis šalimis per esamas regioninio bendradarbiavimo struktūras, įgyvendinant ES makroregionines strategijas, taip pat remtis baseinų masto pavyzdiniais projektais, įgyvendinamais vykdant ES misiją „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenis“.

Priėmus Vandenynų aktą, ypatingas dėmesys bus skiriamas:

- **Baltijos jūrai**, kaip neatidėliotinam prioritetui. 2025 m. Komisija surengs **aukšto lygio renginį „Mūsų Baltija“**, kuris bus kaip atspirties taškas, nuo kurio bus pradėta vadovautis atnaujintu holistiniu požiūriu į su ekosistemomis susijusių problemų ir taršos iš sausumos ir jūros šaltinių klausimo sprendimą, saugumo, aplinkos ir

žuvininkystės valdymą ir pakrančių bendruomenių rėmimą, bendradarbiaujant su ES Baltijos jūros regiono strategiją įgyvendinančiais subjektais ir esamomis regioninėmis institucijomis;

- naujam **strateginiam požiūriui į Juodąją jūrą**, kuriuo remiantis nustatyta ateities perspektyvomis grindžiama politikos sistema, skirta spręsti regioniniams iššūkiams pasitelkiant abipusiai naudingas partnerystes. Šis 2025 m. gegužės mėn.³ priimtas požiūris apima veiksmus, kuriais visų pirma siekiama; 1) didinti saugumą, stabilumą ir atsparumą; 2) skatinti tvarų augimą ir gerovę, be kita ko, skatinant mėlynąją ekonomiką, 3) skatinti aplinkos apsaugą, atsparumą klimato kaitai ir pasirengimą jai, civilinę saugą, ypatingą dėmesį skiriant pakrančių zonoms;
- naujam **Viduržemio jūros regiono paktui**, kuris sudarys sąlygas kurti bendrą taikos, klestėjimo ir stabilumo erdvę Viduržemio jūros regione, remiantis 2021 m. Viduržemio jūros regiono darbotvarkės pagrindu. Komisija, bendradarbiaudama su Viduržemio jūros sąjunga, padės plėtoti rytinės Viduržemio jūros regiono dalies jūros baseino mėlynosios ekonomikos strategiją, kuriai skirta bendradarbiavimo struktūra dar nesukurta, remiantis iniciatyvos „WestMed“ formatu ir bendradarbiaujant su esamomis regioninėmis institucijomis;
- **Arkčiai**, visų pirma Arkties vandenynui, kuris yra labai svarbus viso pasaulio klimatui ir jūrų biologinei įvairovei, saugumui ir junglumui – ES Arkties politika yra pavyzdys dėl savo vandenynų diplomatijos, bendradarbiavimo, daugiašališkumo ir darnios mėlynosios ekonomikos plėtros. Komisija toliau bendradarbiaus su Grenlandija, Farerų Salomis, Islandija ir Norvegija, laikydamosi ES standartų ir keisdamosi geriausia praktika visame pasaulyje.

Komisija pirmenybę teiks stabiliai ir nuspėjamai prieigai prie visų kaimyninių vandenų, užtikrindama sąžiningą ir teisingą jūrų išteklių naudojimą.

1.3. Finansinės paramos galimybių atvėrimas

Vandenynų finansavimas

Vandenynų pakte numatytoms iniciatyvoms įgyvendinti reikia investicijų ir finansavimo iš privačiųjų ir viešųjų šaltinių. Integruotas požiūris į finansavimą ir su vandenynais susijusią politiką apims labai įvairius elementus: jūrų biologinių išteklių išsaugojimą, kaip vieną iš penkių sričių, kuriuose ES turi išimtinę kompetenciją, jūrų biologinės įvairovės atkūrimą, žvejybos ir tvarios akvakultūros veiklos valdymą ir inovacijų šiose srityse diegimą, taip pat veiklą, susijusią su BŽP įgyvendinimu, žiniomis apie vandenynus, jūrų saugumu, apsirūpinimo maistu saugumu, konkurencingos ir tvarios mėlynosios ekonomikos, įskaitant jūrų ir vandenynų energiją, biotechnologijų ir vandens gėlinimo sektorius, plėtojimu ir plėtra, povandeninio kultūros paveldo apsauga, parama kitiems mėlynosios ekonomikos sektoriams ir įmonėms, kad jie taptų neutralaus poveikio klimatui, diegtų pažangius technologinius sprendimus ir remtų jūrinių teritorijų planavimą.

Valstybės narės raginamos dalį pajamų, gaunamų iš ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS), kuri dabar apima jūrų transporto išmetamus teršalus, panaudoti investicijoms į jūrų sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, be kita ko,

---

³ Bendras komunikatas „Europos Sąjungos strateginis požiūris į Juodosios jūros regioną“, JOIN(2025) 135 *final*.

didinant laivų, uostų, novatoriškų technologijų ir infrastruktūros energijos vartojimo efektyvumą.

Investicijos į mėlynąją ekonomiką ir inovacijas

Mėlynosios ekonomikos inovacijas skatinantys Europos **startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės** patiria didelių sunkumų, pvz., ribojamos jų galimybės naudotis rizikos kapitalu, jiems kyla reguliavimo kliūčių. Remiantis skaičiavimais, mėlynosios ekonomikos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) ES trūksta 60–70 mlrd. EUR finansavimo⁴. Tik ES išteklių nepakaktų investicijų trūkumui padengti. Todėl labai svarbu sujungti viešuosius ir privačiuosius šaltinius.

Įgyvendinant Europos Komisijos **programą „InvestEU“**, pagal kurią suteikiama garantija, kurią teikia Europos investicijų bankas (EIB), nacionaliniai skatinamąjį finansavimą teikiantys bankai ir daugiašalės finansų įstaigos, sutelkiamos privačiosios investicijos, kuriomis skirtingais etapais remiamos investicijos į įvairiausių mėlynosios ekonomikos sektorius. Atitinkamų investicijų sritys gali būti nuo technologijų ar aplinkos tvarumo technologinių sprendimų iki jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos, uostų ir laivybos žalinimo, akvakultūros, pakrantės zonų vystymo, turizmo ir žiedinės ekonomikos. Ši programa taip pat apima investicijas į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas, susijusias su strateginėmis vandenynų ir palydovinėmis technologijomis, skaitmeninimu, DI taikomosiomis programomis, pažangiąja gamyba ir povandenine robotika. Iki šiol pagal programą „InvestEU“ paremta investicijų, kurių vertė viršija 15 mlrd. EUR. Žvelgiant į ateitį, likusiu programavimo laikotarpiu pagal programą „InvestEU“ investuoti tinkami mėlynosios ekonomikos projektai bus toliau remiami teikiant finansavimą ir konsultavimo paslaugas.

Platforma „BlueInvest“ atlieka itin svarbų vaidmenį ES dedant pastangas remti mėlynąją ekonomiką. Platformos tikslas – iki 2028 m. sutelkti daugiau kaip 1 mlrd. EUR viešųjų ir privačiųjų investicijų. Pagal šią programą, be kita ko, remiami rizikos kapitalo fondai, daugiausia dėmesio skiriantys mėlynosios ekonomikos projektams, ir tuo tikslu pasitelkiami Europos investicijų fondo „InvestEU“ nuosavo kapitalo produktai. Be to, „BlueInvest“ spartina Europos MVĮ ir startuolių verslo augimą, nes pagal šią priemonę jiems teikiama parama pajėgumams stiprinti, pasirengimui investicijoms gerinti ir lėšų rinkimo veiklos veiksmingumui didinti⁵. Vandenynų paktu sutelkus daugiau dėmesio į mėlynąją ekonomiką, finansavimas ir konsultacinė parama pagal programą „BlueInvest“ bus teikiami intensyviau.

Naujoji ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija⁶, kuria siekiama, kad ES taptų geriausia pasaulyje vieta technologijų įmonių veiklai pradėti ir plėsti, taip pat apims mėlynąsias technologijas. Tai bus naudinga mėlynajai ekonomikai, nes visų pirma bus supaprastintas reguliavimas, be kita ko, taikant 28-ąją teisinę sistemą⁷, remiamos inovacijos, padedama rasti

---

⁴ „[Study to support investment for the sustainable development of the blue economy](#)“ (liet. Tyrimas investicijoms į darnią mėlynosios ekonomikos plėtrą remti), ES leidinių biuras, 2018 m.

⁵ https://maritime-forum.ec.europa.eu/theme/investments/blueinvest_en?prefLang=lt.

⁶ „The EU Startup and Scaleup Strategy. Choose Europe to start and scale“ (liet. ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija. Rinkitės Europą veiklai pradėti ir plėsti), COM(2025) 270 *final*.

⁷ 28-ąją teisinę sistemą sudarys bendras taisyklių rinkinys, kuris veikiausiai bus pildomas laipsniškai ir dalimis. Ši teisinė sistema, kuri turėtų apimti ES įmonių teisinę sistemą, grindžiamą standartiškai skaitmeniniais technologiniais sprendimais, padės įmonėms įveikti kliūtis steigiantis ir vykdant veiklą visoje bendrojoje rinkoje. Tuo tikslu bus supaprastintos taikytinos taisyklės ir sumažintos įsipareigojimų nevykdymo išlaidos, patobulinant tam tikrus atitinkamų teisės sričių, įskaitant bankroto teisę, darbo teisę ir mokesčių teisę, aspektus.

kvalifikuotų darbuotojų ir ugdyti įgūdžius, taip pat užtikrinama integracija į platesnes ES iniciatyvas.

Pažangiosios specializacijos teminė platforma, skirta tvariai mėlynajai ekonomikai, bus toliau plėtojama kaip priemonė inovacijų ekosistemoms valstybėse narėse ir regionuose skatinti ir investicijoms į inovacijas pritraukti, kad būtų padidintas mėlynosios ekonomikos sektorių konkurencingumas.

Komisija toliau **bendradarbiaus su Europos investicijų banko grupe** ir kitais programą „InvestEU“ įgyvendinančiais partneriais, kad **būtų pritraukta privačiųjų investicijų ir sumažinta su privačiuoju kapitalu susijusi rizika**, be kita ko:

- **didinant pakrančių bendruomenių atsparumą** ir užtikrinant naudą aplinkai, teigiamą poveikį klimatui, taip pat ekonominę ir socialinę naudą, tuo tikslu pasitelkiant ES finansavimą iš struktūrinių ir sanglaudos fondų ir pagal programą „Europos horizontas“, įskaitant vandenynų atkūrimo misijos programas ir EIB paskolas;
- atveriant galimybes tolesnėms investicijoms vandenynų inovacijų srityje, tuo tikslu pradėdant įgyvendinti **investicijų kartografavimo iniciatyvą**, kuria bus siekiama nustatyti finansinius sprendimus, padėsiančius paspartinti naujų technologijų diegimą įvairiuose mėlynosios ekonomikos sektoriuose;
- **stiprinant konsultacinę paramą** pagal iniciatyvą „Mėlynieji lyderiai“ (angl. *Blue Champions*), kad būtų sustiprintas pasirengimas investicijoms ir rasta finansinių sprendimų su vandenynais susijusiems novatoriams, taip pat paspartintas naujų technologijų ir mokslinių tyrimų rezultatų diegimas.

Pavyzdiniai veiksmai (valdymas):

- Vandenynų aktas;
- ES vandenynų pakto sąveiki vaizdinė suvestinė;
- Vandenynų valdyba.

Finansavimas

- Pakrančių bendruomenių atsparumo didinimas teikiant ES finansavimą ir EIB paskolas;
- finansinės ir konsultacinės paramos stiprinimas pasitelkiant platformą „BlueInvest“.

2. Integruotas požiūris į vandenynų būklę ir tvarumą

ES nustatė svarbius tikslus ir pradėjo įgyvendinti iniciatyvas, kurios padėjo padaryti pažangą vandenynų būklės klausimais. Tačiau jūrų aplinkos būklė toliau blogėja, o vandenynai ir jų palaikoma gyvybės įvairovė tebėra pažeidžiami. Pavyzdžiui, koralų rifus, kuriuose gyvena iki ketvirtadalio visų jūrų rūšių, vis labiau veikia kylanti vandens temperatūra ir kintanti vandenynų vandens cheminė sudėtis, o tai silpnina jų atsparumą. Daugelis jūrų buveinių ir jūrų kultūros paveldo objektų – nuo jūros žolių sąžalynų iki mangrovių – ir toliau patiria klimato kaitą skatinančios žmonių veiklos sausumoje ir jūroje daromą neigiamą poveikį. Siekiant

gerinti vandenynų būklę ir ją palaikyti, būtina ryžtingai imtis veiksmų, diegti inovacijos ir bendradarbiauti visais lygmenimis, be kita ko, pasaulio mastu⁸.

Šiame komunikate siūlomi veiksmai, kurie grindžiami keturiais pagrindiniais principais: principu „nuo šaltinio iki jūros“ grindžiamu požiūriu į taršos klausimo sprendimą, atsargumo principu, mokslu grindžiamu požiūriu į politinius sprendimus ir ekosistemomis grindžiamu požiūriu.

2.1. Vandenynai kaip sąjungininkas kovojant su klimato kaita

Vandenynai yra didžiausias anglies dioksido absorbentas mūsų planetoje, sugeriantis 30 proc. į aplinką išmetamo antropogeninės kilmės anglies dioksido kiekio. Jie atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį reguliuojant klimatą, sekvestruojant anglies dioksidą ir švelninant klimato kaitos poveikį. Šiam vandenynų pajėgumui pavojų kelia kylanti temperatūra, biologinės įvairovės nykimas, rūgštėjimas ir deguonies kiekio mažėjimas.

Atkurdami jūrų ekosistemas ir biologinę įvairovę ir taip sustiprindami vandenynų anglies dioksido surinkimo funkciją, galime padėti sulėtinti visuotinį atšilimą. Vandenynų šiltėjimą ir rūgštėjimą daugiausia lemia deginant iškastinį kurą į aplinką išmetamas anglies dioksidas. Todėl, siekiant kovoti su vandenynų šiltėjimu ir rūgštėjimu, labai svarbu įgyvendinti mūsų klimato srities tikslus ir pasitelkti klimato diplomatiją, kad kiti pagrindiniai teršėjai sumažintų savo išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Be to, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba jūroje padeda mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, kuris priešingu atveju sukeltų vandenynų šiltėjimą ir keltų pavojų vandenynų būklei ir klestėjimui, taip pat mažina Europos priklausomybę nuo iškastinio kuro, be kita ko, išgaunamo iš jūros dugno, atsižvelgiant į riziką jūrų ekosistemoms, įskaitant jūros dugną, ir taip stiprina ES energetinį saugumą ir suverenumą, laikantis ES poveikio klimatui neutralumo tikslo.

Komisija padės valstybėms narėms planuoti ir įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama atkurti nualintas pakrančių ir jūrų buveines, kad būtų pasiektas Reglamente dėl gamtos atkūrimo nustatytas teisiškai privalomas tikslas užtikrinti, kad iki 2030 m. būtinosios priemonės apimtų bent 20 proc. ES jūrų teritorijų, o iki 2050 m. – visas ekosistemas, kurias reikia atkurti.

Komisija, atsižvelgdama į UNFCCC⁹ gaires, padės pakrančių bendruomenėms kurti naujus verslo modelius, kurie būtų naudingi tiek gamtai, tiek žmonėms, įskaitant Europos mėlynosios anglies rezervus.

2.2. Jūrų augalijos ir gyvūnijų ir vandenynų esminių ekosisteminių paslaugų apsauga ir atkūrimas

Neigiamas poveikis vandenynams neigiamai veikia jūrų ekosistemas ir biologinę įvairovę, kenkia pakrančių bendruomenėms, žuvininkystei ir kitai su jūra susijusiai veiklai.

Saugomos jūrų teritorijos

Glaudžiai sujungtų ir veiksmingai valdomų saugomų jūrų teritorijų (SJT) tinklas atlieka itin svarbų vaidmenį saugant ir atkuriant ekosistemas ir maisto tinklus ir taip remia pakrančių bendruomenes ir žvejus, padėdamas atkurti jūrų augaliją bei gyvūniją. ES išplėtė savo saugomų

---

⁸ Plg. su 7 skirsniu.

⁹ Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija.

jūrų teritorijų tinklą iki 12,3 proc. savo vandenu, tačiau valstybės narės raginamos paspartinti savo pastangas, kad būtų įgyvendintas 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos tikslas – teisiškai apsaugoti 30 proc. ir griežtai apsaugoti 10 proc. jos jūrų. Tai reiškia, kad reikia parengti kiekvienos SJT valdymo planus, remiantis moksliniais duomenimis ir dalyvaujant visiems vietos suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant žvejus, kuriais būtų atsižvelgta į konkrečias atitinkamų saugomų jūrų teritorijų charakteristikas ekologiniu požiūriu svarbiose teritorijose. Tuo tikslu kiekvienu konkrečiu atveju, be kita ko, turėtų būti nustatyta, kurie žvejybos metodai yra suderinami su tikslinių rūšių ir buveinių išsaugojimu atitinkamose saugomose jūrų teritorijose.

Todėl Komisija sieks, kad būtų veiksmingai įgyvendinami galiojantys ES teisės aktai, visų pirma Paukščių, Buveinių ir Jūrų strategijos pagrindų direktyvos ir Reglamentas dėl gamtos atkūrimo, ir užtikrinamas jų vykdymas, be kita ko, skatinama naudoti naujas technologijas, kuriomis siekiama palengvinti priežiūrą ir stebėseną.

Tvarus jūrinės veiklos valdymas

Kaip nurodyta Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje, siekiant užtikrinti, kad jūros būtų švarios, sveikos ir produktyvios ir galiausiai būtų užtikrinta „gera [visų ES jūrų vandenu] aplinkos būklė“, be saugomų jūrų teritorijų, itin svarbus yra ekosistemomis grindžiamas požiūris į poveikį jūrai darančios veiklos jūroje ir sausumoje valdymą¹⁰.

Nepaisant padarytos pažangos, neseniai atliktame JSPD¹¹ vertinime pabrėžta, kad būtina imtis tolesnių veiksmų, kad būtų visiškai pasiekta gera aplinkos būklė pagal visus 11 JSPD deskriptorių, be kita ko, padidinant finansines investicijas, kad būtų įgyvendintos būtinos priemonės. **Komisija peržiūrės JSPD, kad paspartintų pažangą siekiant aplinkosaugos tikslų, supaprastintų įgyvendinimą ir sumažintų administracinę našta, susijusią su ataskaitų teikimu ir duomenų valdymu.**

Jūrų ir gėlo vandens taršos problemos sprendimas

Jūrų ir pakrančių ekosistemoms didelę grėsmę kelia tarša, įskaitant taršą maisto medžiagomis, kurią lemia sausumoje ir jūroje vykdoma veikla, t. y. žemės ūkio paviršinės nuotekos, cheminiai teršalai, plastikas ir mikroplastikas. Todėl reikia imtis priemonių, kurios apimtų visą vandens ciklą sausumoje ir jūroje. Siekdama spręsti sausumos kilmės taršos šaltinių problemą, Komisija, įgyvendindama **Hidrologinio atsparumo strategiją**, stiprins principu „nuo šaltinio iki jūros“ grindžiamą požiūrį ir padės pakrančių bendruomenėms kovoti su tarša iš sausumos šaltinių, pripažindama jų itin svarbų vaidmenį siekiant užkirsti kelią taršos iš žemės šaltinių neigiamam poveikiui jūrų ekosistemų būklei.

Remiantis reikalavimais sumažinti taršą, kad būtų pasiekta gera ES jūrų aplinkos būklė, ES nulinės taršos veiksmų plane nustatyti plataus užmojo tikslai, pvz., iki 2030 m. 50 proc. sumažinti plastiko šiukšlių kiekį vandenynuose ir 50 proc. sumažinti maisto medžiagų praradimą; šie tikslai tvirtai remiami skiriant finansavimą pagal programą „Europos horizontas“, įskaitant misiją „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenis“. Komisija primena, kad valstybės narės gali pagal Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros

¹⁰ [JSPD](#) 3 straipsnio 5 dalis; išsamiau apibrėžta [Komisijos sprendime \(ES\) 2017/848, kuriuo nustatomi geros jūrų vandenu aplinkos būklės kriterijai ir metodiniai standartai](#).

¹¹ [Ataskaita dėl Komisijos atlikto valstybių narių priemonių programų, atnaujintų pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvos \(2008/56/EB\) 17 straipsnį, vertinimo](#).

(EJRŽAF) fondo nacionalines programas remti aktyvias arba pasyvias jūrą teršiančių šiukšlių rinkimo sistemas.

Veiksmingas maisto medžiagų valdymas ir reikšmingas taršos, įskaitant taršą mikroplastiku, perfluoralkilintomis ir polifluoralkilintomis medžiagomis (PFAS) ir kitomis cheminėmis medžiagomis, sumažinimas yra labai svarbūs siekiant pagerinti vandenynų būklę. Komisija taip pat toliau finansuos mokslinius tyrimus ir inovacijas, susijusius su maisto medžiagų valdymu ir mikroplastiku. Be to, pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) ir toliau bus skatinamas tvarus žemės ūkis, be kita ko, siekiant padėti mažinti maisto medžiagų perteklių.

Kalbant apie taršą iš jūrų šaltinių, jūrų transportas tebėra vienas iš pagrindinių išmetamųjų teršalų, išleidžiamų nuotekų, atliekų ir povandeninio triukšmo šaltinių. Įgyvendinus permainas skatinančius jūrų transporto sektoriaus pokyčius siekiant poveikio klimatui neutralumo ir nulinės taršos, galima sumažinti poveikį jūrų gyvūnijai ir augalijai ir padėti išlaikyti bei padidinti ES konkurencingumą¹². Nors galiojančiais teisės aktais pavyko sumažinti taršą iš laivų, reikia imtis tolesnių veiksmų siekiant sumažinti į orą ir vandenį išmetamų teršalų kieki ir užkirsti kelią plastiko granulių išbyrėjimui¹³.

Todėl Komisija:

- stiprins tarnybą CleanSeaNet¹⁴, kad ji galėtų įspėti valstybes nares apie daugiau rūšių iš laivų į aplinką patenkančių teršalų, pvz., nuotekas, šiukšles, pamestus konteinerius. Valstybės narės turėtų toliau plėtoti tikrinimo procesus ir duomenų prieinamumą; remdamasi darbais, kuriuos ES pradėjo pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą dėl povandeninio triukšmo, remis Didelio užmojo koaliciją dėl tylaus vandenyno (angl. *High-Ambition Coalition for a Quiet Ocean*), skatindama plataus užmojo ir praktiškus sprendimus, kurie padės atkurti tylesnį vandenyną;
- bendradarbiaus su partneriais, siekdama užtikrinti visapusišką Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) sprendimų dėl jūrų transporto sukeltos taršos mažinimo įgyvendinimą.

Pavyzdiniai veiksmai¹⁵:

- Jūrų strategijos pagrindų direktyvos įgyvendinimo peržiūra;
- Europos mėlynosios anglies rezervai ir nauji pakrančių bendruomenių verslo modeliai;
- raginimas valstybėms narėms nustatyti ir valdyti saugomas jūrų teritorijas.

¹² [EAA ir EMSA bendra ataskaita Nr. 15/2024 „2025 m. Europos jūrų transporto aplinkosaugos ataskaita“](#).

¹³ 2025 m. balandžio 8 d. teisėkūros institucijos preliminarieji susitarė dėl pasiūlymo projekto dėl reglamento, kuriuo siekiama užkirsti kelią taršai mikroplastiku dėl netyčinio plastiko granulių patekimo į aplinką (COM(2023) 645).

¹⁴ [Palydovinės paslaugos – CleanSeaNet – EMSA – Europos jūrų saugumo agentūra](#).

¹⁵ Prie šio prioriteto įgyvendinimo prisidedama ir 7 skirsnyje nurodytais su vandenynų būkle susijusiais pavyzdiniais veiksmais.

3. Tvarios mėlynosios ekonomikos stiprinimas siekiant užtikrinti didesnę konkurencingumą

ES mėlynoji ekonomika yra ekonominių ir permainas užtikrinančių galimybių varomoji jėga. Ji neatsiejama nuo platesnės Europos pramonės ir saugumo strategijos ir apima: i) tradicinius žvejybos, akvakultūros, laivybos ir pakrančių turizmo sektorius; ii) naujus ir besiformuojančius atsinaujinančiųjų išteklių energijos, mėlynųjų biotechnologijų, povandeninės robotikos ir vandenynų stebėsenos sektorius ir iii) pasaulinius vandenynų technologijų lyderius, kurių veikla grindžiama moksliniais tyrimais ir inovacijomis dirbtinio intelekto, švarių technologijų ir giliųjų technologijų srityse. Regeneracinė mėlynoji ekonomika, padedanti atkurti vandenynus ir kartu skatinti vystymą, socialinę įtrauktį ir lygybę, apima jūrų išteklių ir vandenynų gamtinių sistemų atgaivinimą.

Pagal Konkurencingumo kelrodį ir Švarios pramonės kursą ES turi didinti savo konkurencingumą ir paspartinti strateginę pertvarką tradiciniuose ir besiformuojančiuose mėlynosios ekonomikos sektoriuose, visų pirma daugiausia dėmesio skirdama priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui ir inovacijų plėtrai. Tai reiškia, kad reikia remti mūsų žvejybos ir akvakultūros sektorius, be kita ko, veiksmingiau valorizuojant vandens biomasės atliekas, spartinant švarių mėlynųjų technologijų diegimą, remiant verslo modelius, kuriais išsaugomos arba atkuriamos vandenynų ekosistemos ir biologinė įvairovė, – pasitelkiant gamtos procesais grindžiamus sprendimus ir anglies dioksido kiekį mažinančius produktus, – ir sudaryti tinkamas sąlygas švariam augimui. Norint pasiekti šį tikslą, būtina sumaniai derinti viešąjį finansavimą, privačiąsias investicijas, galimybių suteikiančią reglamentavimą, įgūdžių ugdymą, dalijimąsi žiniomis, mokslinius tyrimus ir inovacijas ir veiksmingą jūrinių teritorijų planavimą.

3.1. Žvejybos ir akvakultūros sektorių rėmimas siekiant užtikrinti vandens gyvūnų ir augalų kilmės maisto tvarumą, apsirūpinimo maistu saugumą ir suverenumą

Žvejyba ir akvakultūra yra gyvybiškai svarbios siekiant užtikrinti maisto tiekimą ir apsirūpinimo maistu saugumą. Vis dėlto 70 proc. šiandien ES suvartojamo vandens gyvūnų ir augalų kilmės maisto yra importuojama¹⁶. Atlikus išsamų **BŽP vertinimą ir galimą peržiūrą, apimančią ir bendrą rinkos organizavimą (BRO)**, ir patvirtinus **2040 m. žuvininkystės ir akvakultūros sektorių viziją** bus papildyta Žemės ūkio ir maisto produktų sektorių vizija ir taip pasiektas svarbus tarpinis tikslas. Tai padės užtikrinti, kad būtų padidintas žvejybos ir akvakultūros sektorių, įskaitant perdirbimo sektorių, konkurencingumas ir atsparumas ir būtų užtikrintas stabilus tiekimas ES rinkai, kartu išlaikant ekosisteminių žuvininkystės valdymo metodą. Tuo tikslu reikės bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, siekiant pritaikyti žvejybos veiklą ateities poreikiams ir užtikrinti didesnę jos tvarumą, gerinant žvejybos įrankių selektyvumą, be kita ko, pasitelkiant inovacijas, taip pat mažinant neigiamą poveikį jūrų ekosistemai, kuo labiau sumažinant atsitiktinai sugaunamų pažeidžiamų rūšių jūrų gyvūnų skaičių ir esant galimybei visiškai to išvengiant. Siekiant sustiprinti importo tvarumą ir užtikrinti vienodas sąlygas, svarbu skatinti laikytis ES tvarumo principų pasauliniu lygmeniu, kaip išsamiau išdėstyta 7 skyriuje.

Komisija pasiūlys:

---

¹⁶Europos Komisijos (2024), [2024 m. ES žuvų rinkos ataskaita](#).

- žvejybos ir akvakultūros sektoriaus energetikos pertvarkos partnerystė¹⁷ grindžiamas priemonės, kuriomis bus siekiama mažinti žvejybos laivyno priklausomybę nuo išskastinio kuro ir jį modernizuoti;
- paramą smulkiajai žvejybai kaip prioritetinei sričiai. Tuo tikslu bus parengtas Darbo tvarkos taisyklių įgyvendinimo vadovas (*Vademecum*), kuriame bus pateikta geriausia praktika, kuria valstybės narės galėtų remtis skirstydamos žvejybos galimybes, kad būtų padidintas skaidrumas ir skatinama tausi žvejyba, ir bus plėtojamas specialus dialogas įgyvendinimo klausimais. Komisija taip pat apsvarstys galimybę įsteigti specialią patariamąją tarybą;
- parengti ES tvarios akvakultūros iniciatyvą, kurią įgyvendinant dalyvautų valstybių narių valdžios institucijos, sektoriaus atstovai, kitos interesų grupės, mokslinių tyrimų ir inovacijų institucijos, verslo spartinimo programos vykdančios organizacijos ir finansų įstaigos. Šia iniciatyva bus stiprinamas bendradarbiavimas nustatant tikslus ir apibrėžiant veiksmus, taip pat rengiant projektus, kuriais bus siekiama užtikrinti daugialypį jūrinių teritorijų naudojimą;
- padidinti Europos dumblių gamybos apimtį, be kita ko, įgyvendinant naująją Bioekonomikos strategiją, kurią numatoma priimti iki 2025 m. pabaigos, taip pat iki 2027 m. pradedant įgyvendinti Mėlynosios bioekonomikos inovacijų iniciatyvą ir nustatant savanoriškus ES dumblių gamybos apimties didinimo tikslus;
- specialią politikos iniciatyvą, skirtą **svetimžemių rūšių**, keliančių grėsmę žvejybai ir akvakultūrai, klausimui spręsti, įskaitant galimybes naudotis šiomis rūšimis tais atvejais, kai jos jau yra pernelyg išplitusios;
- rekomendacinį dokumentą dėl plėšrūnų valdymo, įgyvendinant strategines akvakultūros gaires;
- atlikti BRO reglamento vertinimą, siekiant įvertinti dabartinių ženklavimo taisyklių veiksmingumą, įskaitant produktus, kurie įtraukti į šio reglamento taikymo sritį, jų kilmę ir pardavimo kanalus, pvz., prekybos centrus, žuvų pardavėjus ir restoranus;
- 2027 m. įgyvendinti ES masto kampaniją, susijusią ES gaminamo tvaraus vandens gyvūnų ir augalų kilmės maisto nauda ir pridėtine verte;
- priemonės, kuriomis bus užtikrinamas žvejybos valdymo tvarumas ir vienodos sąlygos Europos žvejams visame pasaulyje (žr. 7 skirsnį);
- atlikti BŽP reglamento vertinimą ir galbūt jo peržiūrą;
- remti žvejybos ir akvakultūros sektorių socialinį aspektą (žr. 3 skirsnį).

3.2. ES jūrų pramonės bazės ir uostų, kaip ypatingos svarbos mazgų, stiprinimas

Europos **jūrų gamybos bazė** yra labai svarbi siekiant užtikrinti ES strateginį savarankiškumą, klestėjimą ir saugumą. Europos laivų statyklos, tiekėjai ir technologijų tiekėjai turi praktinės patirties didelės vertės laivams statyti ir jūrų atsinaujinančiųjų energijos išteklių technologijoms plėtoti. **Siekdama išlaikyti šį konkurencinį pranašumą ir pirmauti pasauliniu mastu pereinant prie švarių technologijų, Komisija parengs Jūrų pramonės strategiją.**

ES uostai yra ypatingos svarbos turtas siekiant užtikrinti ES konkurencingumą ir saugumą; jie veikia kaip vartai į pasaulinę prekybos rinką ir vidaus rinką (ypač kaip Europos jūrų erdvės

¹⁷ [Pagal Komisijos komunikatą dėl ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus energetikos pertvarkos sukurta partnerystė.](#)

centrai)¹⁸, taip pat kaip jungtys kariniam bei civiliniam mobilumui užtikrinti. Daugelis iš jų virsta pramonės klasterius remiančiais priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, žiediško ir inovacijų diegimo vertės grandinėse centrais. **Siekdama sustiprinti šią funkciją, Komisija priims naują ES uostų strategiją.**

Norint paspartinti ES *jūrų transporto* sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, kad būtų pasiekti mūsų klimato srities tikslai, būtina ryžtingai įgyvendinti neseniai pradėtą ATLPS, t. y. mūsų šiltnamio efektą sukeliančių dujų apmokestinimo mechanizmo, taikymą jūrų transportui. Tam taip pat būtina įgyvendinti iniciatyvą „FuelEU Maritime“ – pagrindinę priemonę, kuria siekiama sumažinti kuro taršos ŠESD intensyvumą, – siekiant skatinti investicijas, plėtoti alternatyviųjų degalų infrastruktūrą uostuose ir paskatinti koordinuoti veiksmus visoje tiekimo grandinėje, kad būtų pasiekta masto ekonomija. Tarptautinėje jūrų organizacijoje (IMO) ES ragina įgyvendinti plataus užmojo pasaulines priemones, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos pasauliniu lygmeniu. IMO poveikio klimatui neutralizavimo sistema, dėl kurios neseniai susitarta, yra svarbus žingsnis siekiant sumažinti viso pramonės sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro. Parama skaitmeninant jūroje vykdomas operacijas, investicijos į žaliąsias technologijas ir skatinimas ugdyti žaliuosius įgūdžius bus ne mažiau svarbūs užtikrinant ilgalaikį jūrų pramonės tvarumą ir gebėjimą prisitaikyti.

Didelės investicijos į alternatyviųjų degalų gamybą, energetikos infrastruktūrą, nuo kranto tiekiamą elektrą ir naujų švarių technologijų diegimą ir integravimą laivuose yra itin svarbios skatinant didinti sektoriaus atsparumą, mažinti jo priklausomybę nuo iškastinio kuro, diegti inovacijas ir didinti konkurencingumą.

3.3. Kitų mėlynosios ekonomikos sektorių stiprinimas

Jūros vėjo ir vandenynų energijos technologijos yra vieni iš svarbiausių išteklių siekiant klimato tikslų, taip pat didinant energetinį saugumą ir tiekiant įperkama energiją, kuria grindžiamas pramonės konkurencingumas visuose pramonės sektoriuose ir valstybėse narėse. Norint paspartinti jų diegimą, būtinos didelės investicijos į tinklo infrastruktūrą, įskaitant jūrines tarpvalstybinio perdavimo ir energetikos technologijas, taip pat glaudesnis regioninis bendradarbiavimas ir sprendimai, susiję teritoriniais apribojimais ir galimybe tuo pat metu vykdyti kitą veiklą, pvz., užsiimti žvejyba ir akvakultūra.

Kad galėtų toliau naudotis savo pasauline lyderyste jūrų atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje ir siekdama įtvirtinti lyderystę vandenynų energijos technologijų srityje, ES turėtų išsaugoti konkurencingas tiekimo grandines, prieigą prie žaliavų ir kvalifikuotą darbo jėgą. Valstybių narių įsipareigojimai ir regioninis bendradarbiavimas¹⁹ bus itin svarbūs siekiant šio tikslo.

Vandenynai gali būti svarbus bioekonomikos ir žaliavų genetinių išteklių šaltinis. Jūrų sūrymas gali būti magnio, ličio, boro ir vanadžio šaltinis ir galėtų padėti užtikrinti šių ir kitų metalų tiekimo saugumą taikant ekonomiškai efektyvias technologijas šiems metalams išgauti. Didėjant efektyvių gėlinimo įrenginių paklausai, siekiant patenkinti žmonių gėlo vandens ir

---

¹⁸ TEN-T reglamentas (ES) 2024/1679

¹⁹ Baltijos energijos rinkos jungčių planas (BEMIP), Vidurio ir Pietryčių Europos energijos tinklų sujungiamumo (CESEC) iniciatyva, Šiaurės jūros šalių bendradarbiavimas energetikos srityje (NSEC), Pietvakarių Europos jungtys.

žaliojo vandenilio gamybos poreikius, vykdant specialią veiklą pagal programą „Europos horizontas“ bus tiriama galimybė išgauti metalus iš jūrų sūrymo.

Pakrančių ir jūrų turizmas yra didžiausias mėlynosios ekonomikos sektorius ir pagrindinis daugelio pakrančių zonų pajamų šaltinis, padedantis įvairinti pragyvenimo šaltinius, ypač pakrančių ir salų kaimo bendruomenėse. 2026 m. pavasarį Komisija, remdamasi pažanga, padaryta įgyvendinant Turizmo pertvarkos kelrodį ir 2030 m. Europos turizmo darbotvarkę, taip pat 2025 m. gegužės mėn. pradėtomis konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, pristatys ES tvaraus turizmo strategiją. Naująja strategija bus skatinama praktika, kuri naudinga tiek pakrančių ir salų bendruomenėms, tiek atokiausiems regionams.

3.4. Mėlynosios ekonomikos socialinio aspekto stiprinimas

Kartų kaita, moterų dalyvavimas, kvalifikacijos kėlimas ir tinkamos darbo sąlygos yra pagrindinės klestinčios ir patrauklios mėlynosios ekonomikos sudedamosios dalys.

Naująja Mėlynąja kartų kaitos strategija, kurią numatoma paskelbti 2027 m., bus siekiama pritraukti jaunų kvalifikuotų darbuotojų į mokslinių tyrimų, vandenynų technologijų ir tausios žuvininkystės sritis. Šia strategija bus skatinama ugdyti įgūdžius, gilinti okeanologijos žinias ir perduoti žinias iš kartos į kartą. Kaip pažymėta komunikate dėl Įgūdžių sąjungos, Komisija dės daugiau pastangų skatinti švietimą STEM²⁰ srityje, o tai taip pat turėtų padėti gilinti žinias jūrų mokslų, pvz., aplinkos inžinerijos, jūrų biologijos ir chemijos, srityse. Skatinant švietimą STEM srityje, taip pat Europos universitetų ir mokyklų aljansų veikloje daugiau dėmesio turėtų būti skiriama mėlynajai ekonomikai ir jos potencialui.

Siekiant stiprinti skaitmeninius ir verslumo įgūdžius, Mėlynoji kartų kaitos strategija bus suderinta su naująja **Vandens, jūrų ir jūrininkystės sektorių ir ekosistemų žinių ir inovacijos bendrija (ŽIB) – struktūruota ES masto sistema**, skirta mėlynosios ekonomikos ekosistemoms sujungti, – ir su **Įgūdžių sąjunga**, siekiant skatinti tarpsektorinius partnerystės ryšius mėlynosios ekonomikos srityje, taip pat su **Pavyzdine kartų tarpusavio teisingumo strategija**.

Žuvininkystės srityje Komisija daugiausia dėmesio skirs kartų kaitai ir profesijos patrauklumui didinti, be kita ko, modernizuojant laivyną, skaitmeninant jo veiklą ir didinant saugą laivuose. Taip pat bus teikiama parama žvejų kvalifikacijai kelti ir jiems perkvalifikuoti.

Pavyzdiniai veiksmai:

- BŽP vertinimas ir galima peržiūra;
- 2040 m. žvejybos ir akvakultūros sektorių vizija;
- Jūrų pramonės strategija ir ES uostų strategija;
- Mėlynoji kartų kaitos strategija.

4. Pakrančių bendruomenių ir salų apsauga ir įgalinimas

Gyvybingi vandenynai yra pakrančių gyventojų pragyvenimo šaltinis, jie saugo juos ir suteikia jiems tapatybės jausmą. Pakrančių bendruomenės yra tvarios ir konkurencingos mėlynosios

²⁰ Gamtos mokslai, technologijos, inžinerija ir matematika.

ekonomikos, pereinančios prie regeneracinės praktikos, varomoji jėga; jos atlieka itin svarbų vaidmenį tiekiant europiečiams sveiką ir tvarų maistą, švarią ir įperkama jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir sujungiant Europą su likusiu pasauliu. Reikėtų labiau pripažinti jų, kaip pagrindinių suinteresuotųjų subjektų ir dalyvių jūrų valdymo procese, vykdomos priežiūros svarbą.

Pakrančių zonos yra skirtingos ir turi unikalių geografinių ir gamtinių savybių, dėl kurių joms tiek atsiveria didelių ekonominių galimybių, tiek kyla išskirtinių iššūkių. Norint išnaudoti visą ES pakrančių regionų potencialą, būtina stiprinti pirmaujančias pakrančių bendruomenes ir padėti pasivyti likusias toms bendruomenėms, kurioms sunku pasinaudoti galimybėmis.

Be to, pakrančių zonoms kyla didžiausia neigiamo klimato kaitos poveikio, kylančio jūros lygio, ekstremalių meteorologinių reiškinių, pakrančių erozijos, potvynių, sūraus vandens intruzijos ir biologinės įvairovės nykimo, įskaitant žuvų išteklių mažėjimą, grėsmė. Pakrančių bendruomenės ir atokiausi regionai turėtų stiprinti savo prisitaikymą prie klimato kaitos ir pasirengimą krizei. Komisija padidins paramą pakrančių bendruomenėms, visų pirma įgyvendindama būsimą ES prisitaikymo prie klimato kaitos planą, kad jos įgyvendintų prisitaikymo strategijas ir parengtų atitinkamus planus.

Siekdama padidinti savo paramą pakrančių bendruomenėms ir laikydamasi ES pasirengimo krizėms strategijos, **2026 m.** Komisija pateiks pasiūlymą dėl naujos ES **pakrančių bendruomenių vystymo ir atsparumo strategijos**. Strategijoje bus aptartos galimybės ir nustatyta vietos ekonominės plėtros skatinimo ir pakrančių bendruomenių atsparumo didinimo sistema. Šia strategija bus skatinama stiprinti išankstinio perspėjimo pajėgumus ir parengti prisitaikymo prie klimato kaitos planus, remiantis pažangiomis stebėjimo ir prognozavimo paslaugomis.

Ja bus siekiama išnaudoti didžiulį pakrančių bendruomenių potencialą kuriant ir diegiant naujus tvarius verslo modelius, padedančius užtikrinti visos ES darnų vystymąsi ir konkurencingumą. Šia strategija bus remiamos pajamų įvairinimo galimybės ir skatinama įtraukti regeneracinę ir atkūrimo veiklą, mokslines ir technologines inovacijas, susijusias su prognozių stebėjimu ir paslaugų plėtojimu, remiantis sėkmingais bendruomenės inicijuotos vietos plėtros²¹ projektais, naujojo europinio bauhauzo (NEB) požiūriu²² ir vandenynų misijos pavyzdiniais projektais.

Atsižvelgdama į konkrečius iššūkius, kurių kyla saloms ir atokiausiems regionams, ir ragindama vykdyti specialiai pritaikytą politiką ir užtikrinti didesnę sinergiją, Komisija nusprendė pradėti **konsultacijas dėl naujos salų strategijos ir atnaujintos atokiausių regionų strategijos**.

Siekiant suardyti atokiausių regionų izoliuotumą ir patenkinti jų poreikius, jiems būtina skirti ypatingą dėmesį ir įgyvendinti atsižvelgiant į jų ypatumus pritaikytas priemones: stiprinti jų atsparumą ir junglumą, plėtoti jų ekonominį, energetinį ir apsirūpinimo maistu savarankiškumą

---

²¹ [INFOREGIO – Bendruomenės inicijuota vietos plėtra](#).

²² Naujojo europinio bauhauzo (NEB) tarpdalykis ir dalyvavimu grindžiamas požiūris, novatoriški projektai, kaip antai [pavyzdinis parodomasis projektas „Bauhaus of the Seas Sails“](#), apima vietos lygmens veiksmų, kuriuose dalyvauja bendruomenės, padedančios nustatyti ir spręsti pakrančių teritorijų problemas, planus. Per ateinančius kelerius metus pagal [NEB priemonę](#) bus remiama daugiau projektų, įskaitant projektus, įgyvendinamus pakrančių bendruomenėse.

ir apsaugoti jų gamtos paveldą. Visų pirma dėl tų regionų atokumo ir juos užklumpančių ekstremalių meteorologinių reiškinių smulkiosios žvejybos sektoriui kyla papildomų iššūkių vykdant savo veiklą. Siekdama padėti įveikti šiuos iššūkius, 2025 m. vasarą Komisija pasiūlys peržiūrėti gaires dėl trumpesnių nei 12 metrų žvejybos laivų laivyno pajėgumų pusiausvyros atokiausiuose regionuose, remiantis turimais geriausiais moksliniais duomenimis.

Nauji pavyzdiniai veiksmai²³:

- ES pakrančių bendruomenių vystymo ir atsparumo strategija;
- konsultacijos dėl naujos ES salų strategijos;
- atnaujinta atokiausių regionų strategija;
- gairių dėl trumpesnių nei 12 metrų žvejybos laivų laivyno pajėgumų pusiausvyros atokiausiuose regionuose peržiūra.

5. Esminis vandenynų mokslinių tyrimų, žinių apie vandenynus, okeanologijos žinių ir įgūdžių vaidmuo plėtojant mėlynąsias inovacijas

5.1. Europa – pasaulinė vandenynų mokslo srities lyderė. Vandenynų stebėjimo iniciatyvos įgyvendinimo pradžia

Vandenynų stebėjimas yra visų žinių apie jūrą pagrindas. Taip renkami duomenys, kurie yra itin svarbūs rengiant meteorologines prognozes, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos strategijas, vykdant ekstremalių reiškinių stebėseną, užtikrinant civilinį saugumą (duomenys apie sąlygas jūroje, potvynius), vykdant laivybą jūros keliais, gaminant jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energiją, užsiimant žvejyba ir akvakultūra, taip pat – vis dažniau – įgyvendinant gynybos ir saugumo veiksmus. Tačiau vandenynai vis dar iš esmės neištirti, duomenų apie juos labai trūksta arba jų nėra, o dabartiniams stebėjimo tinklams tenka vis didesnis krūvis.

Šiuo metu vandenynų stebėjimo srityje ES daugiausia remiasi bendradarbiavimu su tarptautiniais partneriais. Tačiau dėl geopolitinių pokyčių kai kurie tarptautiniai partneriai pasitraukia iš vandenynų mokslinių tyrimų, sužlugdydami svarbiausias duomenų ir stebėjimo programas, o tai lemia nenuspėjamumą dėl praeities ir būsimų ypatingos svarbos duomenų prieinamumo. Kai kurie duomenų rinkiniai nebebus prieinami, kiti – nebus išsaugoti ar nebebus pildomi. Kyla didelė rizika, kad sumažės stebėjimo infrastruktūros pasaulinė aprėptis, todėl sprendimus priimančioms asmenims, piliečiams ir investuotojams bus teikiama ne tokia patikima ar tiksli informacija.

Susiklosčius grėsmingai geopolitinei padėčiai, Europa turi užsitikrinti galimybę nepriklausomai ir savarankiškai naudotis visais ypatingos svarbos vandenynų infrastruktūros objektais ir rinkti bei teikti duomenis ir informaciją, ir, esant galimybei, išsaugoti bei stiprinti tarptautinį mokslinį bendradarbiavimą.

Vandenynų paktu siūloma, kad Europa sustiprintų savo pastangas, pradėdama įgyvendinti plataus užmojo **vandenynų stebėjimo iniciatyvą**, kuri, be kita ko, apimtų pakrančių zonų ir

²³ Prie šio prioriteto įgyvendinimo prisidedama ir 3 skirsnyje nurodytais veiksmais.

giliųjų vandenų stebėjimą ir visą žinių vertės grandinę, ir prisiimdama tarptautinės lyderės vaidmenį, kad galėtų visiems jūrų sektoriams ir jūrų sektoriaus subjektams teikti ypatingos svarbos informaciją.

ES vandenų stebėjimo iniciatyva, kuri apims stebėjimo kampanijas, duomenų tvarkymą, infrastruktūrą ir pagrindinių paslaugų teikimą, bus pereita į kitą mūsų planetos vidinės erdvės tyrinėjimo etapą, padėsiantį sujungti, didinti, valdyti ir užtikrinti vandenų stebėjimo pajėgumus.

Įgyvendinant šią iniciatyvą, taip pat bus skatinamas tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas su bendraminčiais partneriais, visų pirma siekiant sukurti dabartinius poreikius atitinkančią pasaulinę vandenų stebėjimo sistemą²⁴:

- **išsaugant anksčiau surinktus vandenų stebėjimo duomenis**, kuriems šiuo metu kyla grėsmė, ES duomenų bazėse, 2025 m. įgyvendinant programos „Europos horizontas“ veiksmus;
- iki 2026 m. birželio mėn. parengiant **planą, kuriame nurodytos trūkstamų žinių sritys**;
- sukuriant integruotą, aukštosiomis technologijomis grindžiamą, ekonomiškai efektyvią, patikimą ir saugią **stebėjimo sistemą**;
- iki 2027 m. parengiant **nuoseklų ir standartizuotą vandenų stebėjimo kampanijų planavimo ir vykdymo metodą**.

Ši iniciatyva grindžiama esamu ES indėliu kaupiant operatyvines žinias apie jūras. Vykdamas šią iniciatyvą, Komisija toliau plėtos ir integruos dvi ES pavyzdines duomenų paslaugas – Europos stebėjimo ir duomenų tinklą (EMODnet) ir „Copernicus“ jūros aplinkos stebėsenos paslaugą (CMEMS)²⁵.

Ji papildys **Europos skaitmeninį vandenyno dvynį (SVD)** – plataus užmojo centralizuotą ir beveik tikrą laikį virtualų vandenyno modelį, prieinamą visiems piliečiams, mokslininkams ir novatoriams, kuriame bus pateikti galimi ir būsimi scenarijai, lūžio taškai ir pokyčius lemiantys veiksniai ir kuris padės įmonėms priimti įrodymais grindžiamus sprendimus. Skaitmeninis vandenyno dvynys, apie kurį Komisijos pirmininkė paskelbė 2022 m. vykusiame aukščiausiojo lygio susitikime „Vienas vandenynas“ ir kuris sąveikaus su Skaitmeninio Žemės dvynio sistema, sukurta pagal iniciatyvą „Tikslas – Žemė“, turėtų pradėti veikti kaip ES programa iki 2030 m.

Vandenų stebėjimo iniciatyva padės Europos partneriams „pasirinkti Europą“, kaip patikimą, mokslu ir aukštosiomis technologijomis besiremiančią, saugią ir atvirą sąjungininkę. Tai taip pat padės gilinti okeanologijos žinias ir sudarys palankesnes sąlygas didinti visuomenės informuotumą su vandenynais susijusiais klausimais.

---

²⁴ Pagal šią iniciatyvą taip pat bus remiama siūloma Tarptautinė vandenų tvarumo platforma (IPOS), plg. su 7 skirsniu.

²⁵ EMODnet *in situ* sujungia vandenų stebėjimo duomenis, o CMEMS yra pasaulyje pirmąją skaitmeninę informacijos paslaugą, kuria į vieną sujungiami palydovų duomenys ir pažangiosios stebėsenos bei prognozavimo pajėgumai.

5.2. Vandenynų moksliniai tyrimai ir inovacijos siekiant pirmauti pasaulyje

Vandenynų mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) strategija bus grindžiama bendrąja mokslinių tyrimų ir inovacijų programa ir, be kita ko, ES misija „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenis iki 2030 m.“ Šia strategija užtikrinamas principu „nuo šaltinio iki jūros“ grindžiamas požiūris²⁶ ir bus siekiama stiprinti dabartinį valdymą, išsprendžiant nekoordinuotai įgyvendinamų ES MTI iniciatyvų, įskaitant nepakankamai koordinuojamą jų mokslinių tyrimų infrastruktūros veiklą, klausimą. Taip bus panaikintas atotrūkis tarp mokslinių tyrimų ir inovacijų, pasitelkiant finansavimą naujoms žinioms ir technologiniams sprendimams kurti ir diegti.

Komisija sudarys palankesnes sąlygas sukurti **Europos vandenynų technologijų bandymo vietų tinklą**, kad paspartintų inovacijas ir pagrindinių vandenynų technologijų diegimą.

Pasitelkiant tarpdalykius metodus, kurie apima dalyvaujamuosius mokslinius tyrimus ir piliečių dalyvavimą, galima sukurti technologinius sprendimus vandenynams ir vandenims apsaugoti, kurie galiausiai padėtų užtikrinti pakrančių bendruomenių gerovę.

Sukurti Europos bendradarbiavimo mechanizmai, kaip antai platforma „JPI Oceans“ ir Tvarios mėlynosios ekonomikos partnerystė, kurie padeda sutelkti nacionalines investicijas, atliks svarbų vaidmenį nustatant vandenynų MTI srities iššūkius ir reaguojant į juos.

5.3. Okeanologijos žinių gilinimas ir piliečių dalyvavimo stiprinimas

Okeanologijos žinios ir piliečių dalyvavimas padeda suprasti vandenynų įtaką mums ir mūsų poveikį vandenynams, o tai suteikia piliečiams galimybę priimti apgalvotus sprendimus. Valstybės narės raginamos skatinti kartų dialogą, pasitelkiant dalyvavimu ir (arba) svarstymais grindžiamus metodus. Okeanologijos žinių sąvoka bus susieta su platesne skatinimo gilinti žinias apie vandenį ir sąsają tarp vandens išteklių valdymo ir jūros supratimo sąvoka. Tik bendradarbiaudami ir vertindami visų suinteresuotųjų subjektų įvairovę galėsime išnaudoti visą mūsų vandenynų potencialą ir sukurti tvaresnę ateitį visiems.

Komisija išplės **Europos okeanologijos žinių koalicijos** („EU4Ocean“), kurioje dalyvauja tūkstančiai organizacijų, įmonių, jaunuolių ir moksleivių, aprėptį. Pasitelkiant švietimą, informuotumo didinimą ir tokias sukurtas priemones, kaip Europos jūrų atlasas, tęsiant iniciatyvą „EU4Ocean“ bus toliau gilinamos žinios apie vandenynų svarbą, be kita ko, bendradarbiaujant su konsorciumu „Bauhaus of the Seas Sails“²⁷.

Remdamasi forumu „Youth4Ocean“, Komisija sukurs **ES vandenynų jaunimo ir kartų ambasadorių tinklą**, kad į jį būtų įtraukti jauni okeanologijos specialistai ir vandenynų tvarumo gynėjai visoje ES ir visame pasaulyje. Pradedančiųjų okeanologijos specialistų karjeros galimybės bus remiamos pagal naująją Viso Atlanto vandenyno mokslinių tyrimų ir inovacijų aljanso (angl. *All-Atlantic Ocean Research and Innovation Alliance*, AAORIA) **Mėlynąją kartų programą**. Komisija rengs **kasmetinius dialogus jaunimo politikos klausimais**, užtikrindama, kad į jaunimo balsą būtų veiksmingai atsižvelgiama formuojant politiką.

Nauja stažuočių programa pagal koalicijos „EU4Ocean“ iniciatyvą suteiks jaunimui galimybę įgyti praktinės patirties darbo vietose, kurios padeda kurti konkurencingą ir tvarią

²⁶ Juo užtikrinamos tinkamos sąsajos ir suderinamumas su Hidrologinio atsparumo MTI strategija.

²⁷ <https://bauhaus-seas.eu/>

mėlynąją ekonomiką. Tai ne tik suteiks jaunimui įgūdžių, reikalingų būsimai karjerai, bet ir sustiprins okeanologijos žinių ir privačiojo sektoriaus sąsają. Ypatingas dėmesys bus skiriamas moterų ir kitų nepakankamai atstovaujamų grupių įgalinimui imtis aktyvaus ir prasmingo vaidmens vandenynų srityje.

Pavyzdiniai veiksmai:

- ES vandenynų stebėjimo iniciatyva ir Europos skaitmeninio vandenyno dvynio modelio įgyvendinimas iki 2030 m. – kaip indėlis į Jungtinių Tautų vandenynų mokslo dešimtmetį siekiant darnaus vystymosi;
- Europos vandenynų MTI strategija;
- ES vandenyno jaunimo ir kartų ambasadorių tinklo sukūrimas.

6. Jūrų saugumas ir gynyba kaip pagrindinė sąlyga

Dėl vis sudėtingesnių grėsmių, įskaitant išpuolius prieš povandeninę infrastruktūrą, kibernetines grėsmes, standartų neatitinkančių laivų ir šešėlinio laivyno keliamą riziką ir strateginę konkurenciją jūrų erdvėje, būtina parengti koordinuotą, technologijomis grindžiamą ir į ateitį orientuotą atsaką, kuris apimtų išorės ir vidaus aspektus, taip pat karinius ir civilinius aspektus. Būtent Baltijos jūroje šešėlinis laivynas kelia didelį pavojų aplinkai dėl naftos išsiliejimo, grėsmių jūrų saugai ir saugumui ir tarptautinės prekybos bei jūrų teisės pažeidimų.

Europos jūrų saugumo strategija ir jos veiksmų planas yra pagrindas, kuriais remdamasi ES gali ginti savo interesus jūroje, apsaugoti savo piliečius ir teritoriją, taip pat puoselėti savo vertybes bei skatinti ekonomiką. Jais sustiprinama taisyklėmis grindžiama tarptautinė tvarka, užtikrinant visapusišką tarptautinių dokumentų, visų pirma Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS), laikymąsi.

Atsižvelgdamos į šiuos prioritetus ir remdamosi Bendru komunikatu dėl kabelių saugumo, Komunikatu „ProtectEU – Europos vidaus saugumo strategija“²⁸ ir Baltąja knyga dėl Europos gynybos parengties 2030 m., ES ir jos valstybės narės turėtų daugiausia dėmesio skirti jūrų laivyno ir pakrančių apsaugos bendradarbiavimo stiprinimui, be kita ko, vykdant daugiatiksles jūrų operacijas, informuotumo apie padėtį jūroje didinimui, investicijoms į pažangiausias jūrų technologijas, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugai ir kariniam mobilumui, laivyno gynybos pajėgumų didinimui ir Europos dalyvavimo bei partnerystės ryšių pasaulyje stiprinimui.

6.1. ES pakrančių apsaugos ir karinio jūrų laivyno bendradarbiavimo ir jūrų sienų saugumo stiprinimas

Komisija toliau skatins pakrančių apsaugos tarnybų bendradarbiavimą, išplėsdama sėkmingus modelius, kaip antai Europos pakrančių apsaugos tarnybų forumą ir Viduržemio jūros pakrantės apsaugos tarnybų forumą, į juos įtraukdama tokias sritis kaip Juodoji jūra. Investuojant daugiausia dėmesio bus skiriama **bandomajam Europos bepiločių orlaivių parkui (UxV)**, į kurį bus integruotas DI ir pažangūs jutikliai, skirti tikralaikiškai jūrų stebėsenai, remiant Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūrai (FRONTEX), EMSA ir Europos

²⁸ [Komunikatas „ProtectEU – Europos vidaus saugumo strategija“](#).

žuvininkystės kontrolės agentūrai (EŽKA). Taip numatoma gerinti grėsmių aptikimą ir reagavimą į jas, papildyti NATO iniciatyvas ir apsaugoti ypatingos svarbos povandeninę infrastruktūrą. Investicijos į pajėgumų stiprinimą ir mokymus padės sustiprinti ES masto pakrančių apsaugos pajėgų ir tarpžinybinį bendradarbiavimą.

6.2. Saugumo ir gynybos technologijų pažanga

Nuo 2025 m. ES, naudodamasi tokiomis priemonėmis, kaip Europos gynybos fondas (EGF), nuolatinis struktūrizuotas bendradarbiavimas (PESCO), Europos gynybos agentūra (EGA), taip pat pasiūlytomis²⁹ Europos saugumo veiksmų (SAFE) priemonė ir Europos gynybos pramonės programa (EDIP), modernizuos karinio jūrų laivyno pajėgas ir susijusią infrastruktūrą, įskaitant ryšių ir tinklinius pajėgumus, jutiklius, technologijų MTP, vykdys bendradarbiaujamąjį išteklių, skirtų žvalgybai, stebėjimui ir išžvalgymui, viešąjį pirkimą ir steigs regioninius informacijos sintezės centrus EIB yra įsipareigojęs padėti stiprinti pramonę, be kita ko, remdamas jūrų technologijas ir sutelkdamas privatųjį kapitalą į saugumą orientuotoms inovacijoms plėtoti.

Įgyvendinant **naują Europos informuotumo apie padėtį jūroje (IPJ) iniciatyvą** (apimančią pirmiau pasiūlytą bandomąjį Europos bepiločių orlaivių parką), jutikliai, bepiločių orlaivių sistemos ir patruliuojantys orlaiviai bus sujungti į integruotą stebėjimo tinklą. Kovoiant su grėsmėmis ir padedant reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, labai svarbu stiprinti IPJ. Pastarojo meto incidentai, kurių metu buvo pažeista ypatingos svarbos jūrų infrastruktūra, rodo, kad būtina sklandžiai bendradarbiauti laikantis regioninio požiūrio kiekviename jūros baseine.

Komisija aktyviai ragina visas atitinkamas nacionalines ir ES jūrų administracijas ir agentūras prisijungti prie bendros keitimosi informacija aplinkos (BKIA), laikantis jūrų baseinų lygmens požiūrio, kad būtų skatinama regioninė integracija. Pripažindama kintantį jūrų grėsmių pobūdį, Komisija yra įsipareigojusi sudaryti sąlygas keistis įslaptinta informacija BKIA sistemoje ir skatinti jos sujungimą su FRONTEX valdoma keitimosi informacija sistema, visų pirma Europos sienų stebėjimo sistema (EUROSUR), taip pat užtikrinti jos sąveikumą su Jūrų stebėjimo tinklu (MARSUR), kuriuo sudaromos sąlygos saugiam valstybių narių karinių jūrų pajėgų bendravimui. Tai padės sustiprinti civilių subjektų ir karinių pajėgų sąveiką, pagerinti bendrą informuotumą apie padėtį ir sudarys sąlygas greičiau ir koordinuotai reaguoti į grėsmes visoje jūrų srityje. Komisija remis su IPJ susijusias pastangas, kad ateityje būtų galima gauti beveik tikralaikį padėties jūroje vaizdą nuo kosmoso iki jūros dugno, kuriuo būtų galima pasidalyti su NATO.

6.3. Ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsauga

Daug dėmesio bus skiriama ne tik stebėjimui, bet ir IT sistemų kibernetiniam saugumui bei atsparumui. Kadangi 99 proc. pasaulinių duomenų srautų perduodama per povandeninius kabelius, bus itin svarbu apsaugoti skaitmeninę infrastruktūrą nuo kibernetinių grėsmių, ypač Baltijos jūros regione, kuriame ypatingos svarbos infrastruktūros saugumui kyla dar didesnis pavojus.

Vienas iš pagrindinių infrastruktūros apsaugos elementų – ES kabelių saugumo veiksmų plano³⁰ įgyvendinimas užtikrinant sinergiją su būsima Jūrų pramonės strategija, kuria bus sustiprinti stebėjimo, atgrasymo ir reagavimo mechanizmai. Siekiant užtikrinti jūrų ir

²⁹ Priimant šį komunikatą, pasiūlymas dėl šių priemonių dar nebuvo priimtas.

³⁰ [ES veiksmų planas dėl kabelių saugumo](#)

povandeninės infrastruktūros saugumą, būtų naudinga sustiprinti grėsmių aptikimo pajėgumus ir labiau suvienodinti tikralaikį padėties kiekviename jūros baseine vaizdą. Komisija pasisako už tai, kad kiekviename jūros baseine būtų įsteigti savanoriški regioniniai kabelių centrai, kurie sudarytų integruotą stebėjimo mechanizmą ir kuriuose valstybės narės sutiktų bendradarbiauti siekiant gerinti grėsmių aptikimą regioniniu lygmeniu. Šiuo požiūriu Baltijos ir Šiaurės šalių susitarimo memorandumas dėl ypatingos svarbos povandeninės infrastruktūros apsaugos Baltijos jūroje yra perspektyvus būdas stiprinti regioninį bendradarbiavimą ypatingos svarbos Baltijos jūros infrastruktūros saugumo srityje.

ES vandenyse esantys nesprogę standartiniai sprogmenys (NSS) kelia grėsmę ekosistemoms ir infrastruktūrai. **Igyvendinant koordinuotą NSS šalinimo strategiją – pradedant nuo Baltijos ir Šiaurės jūrų ir išsiplečiant į Juodąją jūrą – bus naudojamos pažangios aptikimo ir šalinimo technologijos.** Partnerystės ryšiai su Baltijos jūros aplinkos apsaugos komisija (HELCOM) ir kitomis regioninėmis institucijomis padės veiksmingiau įgyvendinti šią strategiją.

6.4. ES karinio jūrų laivyno operacijų ir pasaulinių partnerystės ryšių stiprinimas

ES remis savo karinio jūrų laivyno operacijas pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką, daugiausia dėmesio skirdama informuotumui apie padėtį jūroje ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugai. Nuolatinis karinių jūrų pajėgų buvimas ES vandenyse bus itin svarbus siekiant atgrasyti nuo neteisėtos veiklos.

Arktis vis dažniau tampa geopolitinių varžybų objektu ir yra gyvybiškai svarbi ES aplinkos, ekonomikos ir saugumo požiūriu. Dėl klimato kaitos atsiveria nauji laivybos maršrutai ir didėja konkurencijos dėl išteklių, aplinkos būklės blogėjimo ir hibridinių grėsmių ES saugumui rizika. Kaip pabrėžta ES Arkties politikoje, Sąjunga yra įsipareigojusi užtikrinti, kad Arktis išliktų taikos, mažos įtampos ir tvaraus bendradarbiavimo regionu. Atsparumo didinimas Arktyje atitinka ES klimato, saugumo ir daugiašalio bendradarbiavimo prioritetus.

ES toliau sieks stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą su Šiaurės regiono ES valstybėmis narėmis ir bendramintėmis Arkties regiono valstybėmis, ypač jūrų stebėjimo, paieškos ir gelbėjimo bei ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsaugos srityse.

Pavyzdiniai veiksmai:

- visapusiška NSS strategija, kuria numatyta integruoti pažangiausias aptikimo ir šalinimo technologijas;
- glaudesnio ES, Arkties regiono ES valstybių narių ir bendraminčių Arkties regiono valstybių bendradarbiavimo plėtojimas;
- bandomasis Europos bepiločių orlaivių parko su pažangiausiomis (sausumoje, po vandeniu ir kosmose įrengtomis) sistemomis ir technologijomis projektas;
- bendradarbiavimo plėtojant strateginę ir visapusišką partnerystę su Šiaurės Afrikos ir Artimųjų Rytų šalimis partnerėmis stiprinimas.

7. Tarptautinis vandenynų valdymas ir sustiprinta vandenynų diplomatija

Vykdamas Europos vandenynų diplomatiją, kuri yra tvirtai integruota į ES žaliąją diplomatiją ir kuri yra suderinta su pasaulinių įsipareigojimų įgyvendinimu, visų pirma JT darnaus vystymosi tikslais, bus imtasi aktyvesnių veiksmų siekiant apsaugoti vandenynus, taip pat apginti ir skatinti ES interesus ir vertybes sprendžiant su vandenynais susijusius klausimus, kartu plėtojant veiksmingus su vandenynais susijusius politinius, ekonominius, kultūrinius ir mokslinius ryšius su šalimis, tautomis ir atitinkamomis organizacijomis. Kaip niekad svarbu **stiprinti tarptautinius partnerystės ryšius** ir plėtoti daugiašalę diplomatiją bei pasinaudoti jos rezultatais. Tai yra būtina siekiant veiksmingai apsaugoti ir valdyti jūrų išteklius, ypač žuvininkystės sektoriuje, kuriame pastangos užtikrinti vienodas ir geresnes bei sąžiningesnes tarptautines sąlygas **padės užtikrinti tiek ES žuvininkystės sektorius, tiek visuotinį tvarumą**³¹.

7.1. Tarptautinio vandenynų valdymo stiprinimas

ES yra įsipareigojusi laikytis tarptautinės teisės, visų pirma Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS), ir stiprinti **taisyklėmis grindžiamą daugiašalę tvarką**, kuri būtų naudinga visoms tautoms ir žmonėms, organizuojant veiksmingą tarptautinį valdymą. ES pasinaudos savo diplomatine įtaka, remdamasi savo išskirtinėmis ekonominėmis zonomis, didele jūros gėrybių rinka ir įsipareigojimu siekti tvarumo.

Pripažindama būtinybę bendradarbiauti pasauliniu mastu, ES sieks, kad vandenynų valdymas taptų tarptautinių darbotvarkių prioritetu, suderindama tarptautines teises sistemas ir plėtodama partnerystės ryšius.

Komisija pirmenybę teiks šiems pagrindiniams veiksams (ir plėtos juos):

- **skubiam susitarimo dėl nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės (BBNJ)**³² ratifikavimui, siekiant paspartinti jo greitą įsigaliojimą, remti jo įgyvendinimą ir užtikrinti tvarų atviros jūros valdymą;
- **plataus užmojo tarptautinei sutarčiai dėl plastiko**, kuria siekiama pažaboti vandenynų taršą; ES bus patikima partnerė ir lyderė, kuri bendradarbiaus su kitomis suinteresuotosiomis šalimis ir stengsis kuo greičiau užbaigti derybas dėl sutarties.

Pasinaudodama visais savo diplomatiniais svertais ir informavimo gebėjimais ES taip pat turėtų imtis tarpininkės vaidmens, kad būtų sudarytas susitarimas dėl trijų didelių **saugomų jūrų teritorijų Pietų vandenyne** nustatymo, nes tai yra geriausias būdas apsaugoti Antarktidos išskirtines ir nepaliekamas jūrų ekosistemas ir biologinę įvairovę. Be to, ES skatins iki 2030 m. apsaugoti 30 proc. atvirosios jūros. ES perkelia BBNJ susitarimą į ES teisę³³, siekdama užtikrinti susitarimo laikymąsi.

Komisija toliau palaiko savo **atsargumu grindžiamą poziciją dėl giliavandinės kasybos**, pabrėždama, kad reikia atlikti daugiau mokslinių tyrimų dėl tokios veiklos galimo poveikio

³¹ Dėl šių ir kitų šiame skyriuje pateiktų nuorodų į ES, plg. su 2022 m. gruodžio 13 d. Tarybos išvadomis dėl tarptautinio vandenynų valdymo, dok. 15973/22.

³² [Nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų biologinė įvairovė](#)

³³ Plg. su Pasiūlymu dėl Direktyvos dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose, COM(2025) 173 *final*, 2025 4 24.

aplinkai, biologinei įvairovei ir socialinio bei ekonominio poveikio. Kol nebus pakankamai mokslinių įrodymų, patvirtinančių, kad giliavandenė kasyba nekelia grėsmės jūrų ekosistemoms, Komisija ragina prevenciškai sustabdyti tokią veiklą ir ragina Tarybą patvirtinti šį požiūrį. Komisija palaikys taisyklėmis grindžiamą požiūrį Tarptautinėje jūros dugno institucijoje (ISA).

Komisija yra įsipareigojusi laikytis atsargumo principo ir užtikrinti tinkamą mokslinį pagrindą, kuriuo remiantis būtų galima pateisinti tokią veiklą, taip pat tinkamai atsižvelgti į susijusią riziką ir poveikį prieš pradėdant taikyti besiformuojančias technologijas, kuriomis kišamasi į jūrų aplinką siekiant sušvelninti klimato kaitą, pvz., **jūrų** geoinžinerijos ir anglies dioksido absorbavimo technologijas³⁴.

ES pasisako už tai, kad būtų sukurta **Tarptautinė vandenynų tvarumo platforma (IPOS)**, skirta mokslo ir politikos sąsajai stiprinti³⁵. IPOS skatins priimti įrodymais grindžiamus sprendimus, taip pat padės gilinti pasaulines žinias apie vandenynų sistemas ir gerinti jų supratimą, kad būtų galima užtikrinti veiksmingesnę jų apsaugą ir tvarų valdymą. Komisija taip pat remia iniciatyvas, kuriomis siekiama glaudesnio mokslinio bendradarbiavimo, pvz., **Viso Atlanto vandenyno mokslinių tyrimų ir inovacijų aljansą (AAORIA)**.

Be to, Komisija įgyvendins toliau nurodytus veiksmus:

- šiuo metu **Komisija** analizuoja, kaip būtų galima padidinti **importuojamų žvejybos ir akvakultūros produktų tvarumą** pagal autonominių tarifinių kvotų sistemą;
- **siekdama sumažinti atsitiktinai sugaunamų jūrų vėžlių skaičių**, 2026 m. Komisija ketina patvirtinti specifikacijas, susijusias su vėžlių atbaidymo įtaisais, kurių ES laivai turės naudoti vykdydami atogrąžų krevečių žvejybą Vakarų Atlanto ir Indijos vandenynuose. Prieš svarstydamas tolesnius vidaus ar tarptautinio lygmens veiksmus, Komisija įvertins tų naujų specifikacijų veiksmingumą;
- be to, Komisija sieks **ratifikuoti ir visapusiškai įgyvendinti tarptautinius dokumentus**, pvz., PPO žuvininkystės subsidijų susitarimą dėl žalingų subsidijų uždraudimo, TDO konvencijas, susijusias su jūrininkais ir žvejais, ir Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) nustatytus žvejybos laivų saugos standartus;
- žuvininkystės srityje Komisija dės daugiau pastangų siekdama **spresti problemas, susijusias su vadinamosiomis patogiomis vėliavomis**, užtikrindama žvejybos laivų nuosavybės struktūrų skaidrumą, kad asmenys, atsakingi už neteisėtą veiklą jūrų pramonėje, įskaitant žuvininkystę, ir aplinkosaugos vadybą, būtų patraukti atsakomybėn. Šie veiksmai bus grindžiami šiuo metu atliekamo tyrimo rezultatais;
- **regioninėse žvejybos valdymo organizacijose (RŽVO)** ES imasi iniciatyvos ir pasisako už tai, kad būtų **laikomasi aukštų** žuvininkystės valdymo tvarumo **standartų**, ypač kovojant su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvejybos veikla;
- Komisija pasiūlys **naujos kartos tausios žvejybos partnerystės susitarimus (TŽPS)**, atitinkančius platesnes ES regionines strategijas ir prioritetus, visų pirma skirtus Afrikos ir Indijos bei Ramiojo vandenynų regionui, kad būtų skatinamas nuoseklus ES požiūris į tausų žvejybos ir vandenynų valdymą;

³⁴ Bendras komunikatas dėl ES tarptautinio vandenynų valdymo darbotvarkės, [JOIN\(2022\) 28 final](#).

³⁵ Žr. 31 išnašą.

- Europos Parlamentas ir Taryba pasiekė preliminarų politinį susitarimą dėl Komisijos siūlomo Reglamento (ES) Nr. 1026/2012 pakeitimo, kuriuo siekiama kovoti su **netausia žvejojimo praktika**. Jis atspindi ES įsipareigojimą skatinti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis bendrą išteklių valdymo srityje, kartu išnaudojant savo įtaką rinkoje, kad būtų skatinama tausi žvejojimo.

ES toliau rodys pavyzdį laikydamasi **visišku NNN žvejojimo netoleravimu grindžiamu požiūriu**³⁶, remdamasi dialogu su trečiosiomis šalimis ir NNN žvejojimo kortelių sistema. Visų pirma ji pasinaudos ES laimikio sertifikavimo sistema (CATCH), kuria siekiama apsaugoti ES rinką nuo NNN žvejojimo produktų.

Suskaitmeninta sistema CATCH (IT CATCH) yra ES pavyzdinė pasaulinės kovos su NNN žvejojimo priemonė, kuri taps privaloma nuo 2026 m. sausio mėn. Todėl ES valstybės narės stiprins ir derins savo importo kontrolę ir veiksmus, kad užtikrintų Europos rinkai pateikiamų žuvininkystės produktų teisėtumą. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti atokiausiems regionams, kuriems tenka patirti nesąžiningą konkurenciją su kaimyninėmis trečiosiomis šalimis ir kovoti su jų vykdoma neteisėta žvejojimo.

ES toliau sieks ratifikuoti ir įgyvendinti Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių ir skatins visame pasaulyje įgyvendinti **atnaujintas žuvininkystės kontrolės taisykles**³⁷.

2026 m. Komisija parengs **komunikatą dėl naujo strateginio požiūrio į ES žuvininkystės srities išorės veiksmus**, kuriame išdėstys **šias ES pastangas**. Šiuo požiūriu bus siekiama pašalinti pasaulinio žuvininkystės valdymo trūkumus ir sustiprinti ES įsipareigojimą užtikrinti tvarią vandenynų priežiūrą.

7.2. Dabartinius poreikius atitinkanti strateginė vandenynų diplomatija

ES yra viena iš svarbiausių diplomatijos dalyvių vandenynų klausimais, atstovaujanti Sąjungos ir jos valstybių narių interesams. Siekiant užtikrinti tvarų vandenynų išteklių, ypač žuvininkystės sektoriaus, valdymą, būtinas glaudesnis ES, trečiųjų šalių ir pasaulinio masto veikėjų bendradarbiavimas. ES dvišalio bendradarbiavimo ir strateginių iniciatyvų tinklas su partneriais tokiuose regionuose, kaip Viduržemio ir Juodosios jūrų, Arkties, Afrikos ir Indijos ir Ramiojo vandenynų regionai, padės stiprinti vandenynų valdymą ir užtikrinti darnią mėlynosios ekonomikos plėtrą visame pasaulyje. Siekiant atkurti gerą vandenynų būklę, itin svarbu dalyvauti klimato diplomatijoje pasauliniu lygmeniu. Visų pirma mažos besivystančios salų valstybės (MBSV) yra artimos sąjungininkės derybose pagal Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijos (COP) procesą, nes jos taip pat patiria tiesioginį neigiamą klimato kaitos poveikį.

Komisija pasiūlys šiuos prioritetinius veiksmus:

- **Komisija priims jūros kraštovaizdžiu grindžiamą požiūrį**, kuriuo bus užtikrinamas veiksmingas poveikis ir sinergija skatinant tvarų vandenynų valdymą, apsaugą ir darnią ekonomikos plėtrą šalyse partnerėse. Pagal jį bus apibrėžtos pagrindinės saugotinos teritorijos, nustatyti suinteresuotieji subjektai ir visapusiškai atsižvelgta į poveikį jiems

---

³⁶ Žr. 31 išnašą.

³⁷ Žr. 31 išnašą.

turinčią veiklą, taip pat skiriamas dėmesys įvairių sistemos elementų sąveikos aspektams;

- Komisija taip pat sieks patvirtinti savo įsipareigojimą plėtoti **ES ir Afrikos partnerystę**, dar kartą patvirtindama mūsų bendradarbiavimą tvarios mėlynosios ekonomikos, kuri yra itin svarbi abiejų žemynų ekonomikai, apsirūpinimo maistu saugumui ir mitybai bei jų darniam vystymuisi, klausimais.

ES pasinaudos savo diplomatiniais kanalais, kad vandenynų klausimai būtų įtraukti į tarptautines politines darbotvarkes, įskaitant G7 ir G20. ES kartoja esanti tvirtai įsipareigojusi dalyvauti kasmetiniame dialoge vandenynų ir klimato klausimais, kurį Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos (UNFCCC) šalių konferencija įgaliojo palaikyti siekiant spręsti vandenynų ir klimato klausimus tiek UNFCCC, tiek Paryžiaus susitarimu, be kita ko, atsižvelgiant į naujos kartos nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus ir artimiausią bendros pažangos įvertinimą.

Pasitelkdama vandenynų diplomatiją, ES skatins laikytis **tarptautinių valdymo standartų**, susijusių su žuvininkystės valdymu, ir kartu padės besivystančioms šalims ratifikuoti ir įgyvendinti pagrindinius tarptautinius susitarimus, taip pat nuostatas dėl biologinės įvairovės apsaugos, žvejybos laivų registracijos bei siekti darniojo vystymosi tikslų (DVT), ypač 14-ojo DVT. ES toliau rems tvarų šalių partnerių socialinį ir ekonominį augimą įgyvendindama tokias strategijas, kaip „Global Gateway“, užtikrindama, kad žvejyba, akvakultūra ir kita su vandenynais susijusia veikla būtų prisidedama prie darnaus vystymosi ir pajėgumų stiprinimo visame pasaulyje. Siekiant padėti įgyvendinti Vandenynų pakte nustatytus ir EIB grupės remiamus ES tikslus, pasitelkiant strategiją „Global Gateway“ skatinamos tikslinės investicijos šalyse partnerėse, kuriomis siekiama spręsti vandenynų valdymo, tvarios mėlynosios ekonomikos ir klimato politikos klausimus. Tai, be kita ko, apima tokias pavyzdines iniciatyvas, kaip parama žaliesiems laivybos koridoriams, kuria siekiama skatinti mažinti jūrų transporto priklausomybę nuo iškastinio kuro, ir iniciatyva, kuria siekiama sargaso (jūrų dumblių) antplūdį pakrančių bendruomenėse paversti galimybe plėtoti žiedines inovacijas ir užtikrinti darnų augimą,

ES (ir jos valstybės narės) yra ne tik didžiausia paramos teikėja pasaulyje, bet ir didžiausia pasaulyje paramos atvirajai jūrai teikėja. ES palankiai vertina Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijoje padarytą pažangą siekiant sutelkti lėšų, kurių reikia biologinei įvairovei apsaugoti, Kunmingo ir Monrealio pasaulinės biologinės įvairovės strategijos (KM GBF) veiksmų tikslams įgyvendinti ir pasauliniam biologinės įvairovės finansavimo trūkumui padengti, be kita ko, siekiant išsaugoti vandenynų biologinę įvairovę.

Pavyzdiniai veiksmai:

- Komunikatas dėl strateginio požiūrio į ES žuvininkystės srities išorės veiksmus, įskaitant naujos kartos TŽPS;
- Reglamento (ES) Nr. 1026/2012 dėl tam tikrų priemonių siekiant išsaugoti žuvų išteklius, susijusių su valstybėmis, kurios leidžia vykdyti netausiają žvejybą, pakeitimo priėmimas ir įsigaliojimas;
- skubus BBNJ susitarimo ratifikavimas ir įgyvendinimas ir paramos besivystančioms šalims įgyvendinimas, skiriant 40 mln. EUR įnašą Pasaulinio vandenynų programai;

- PPO susitarimo dėl žalingų žuvininkystės subsidijų uždraudimo įsigaliojimas ir pirmojo etapo įgyvendinimas ir derybų dėl antrojo etapo, susijusio su likusiomis papildomomis taisyklėmis, kuriomis reglamentuojamos subsidijos, kuriomis skatinamas peržvejojimas ir pertekliniai pajėgumai, užbaigimas;
- privalomas skaitmeninės ES laimikio sertifikavimo sistemos IT CATCH naudojimas nuo 2026 m. sausio mėn., kuriuo numatyta papildyti taikomą ES kortelių sistemą siekiant veiksmingiau kovoti su NNN žvejyba;
- Tarptautinės vandenynų tvarumo platformos bandomasis projektas;
- lyderystė nustatant saugomas zonas Pietų vandenyne.

8. Tolesni veiksmai

Atsižvelgdama į trejopą planetos krizę, kurią sukelia spartėjanti klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, tarša ir geopolitinė įtampa, ES turi ryžtingai veikti, kad apsaugotų mūsų vandenynus ir savo jūrų ateitį. Sutelkusi visas turimas priemones ir pasitelkusi visus savo partnerystės ryšius, ES gali parodyti pavyzdį, kaip reikia kurti atsparesnę, tvariau naudojamą ir saugesnę vandenynų erdvę.

Vandenynų pakte apibrėžiamas strateginis ir koordinuotas atsakas. Jame sujungiamos valdymo reformos, inovacijos, investicijos ir tarptautinė diplomatija pagal vieningą vandenynų būklės, tvarumo ir klestėjimo viziją.

Šis paktas yra ne tik veikslių planas – tai raginimas imtis veikslių ir prisiimti atsakomybę. Kartu mes apsaugosime vandenynus, kaip Žemės klimatą reguliuojančią jėgą ir kaip sąjungininką, padedantį kovoti su klimato kaita, taip pat jų biologinę įvairovę ir buveines, kaip mūsų planetos turtą, ekonomikos variklį ir bendrą ateities kartų paveldą.

Komisija bendradarbiaus su kitomis ES institucijomis, valstybėmis narėmis, suinteresuotaisiais subjektais ir tarptautiniais partneriais, kad pasiektų konkrečių rezultatų.

Priedas. Su vandenynais susiję tikslai ES teisės aktuose ir politikoje³⁸

Tikslas	Privalomas / siektinas	Šaltinis
Iki 2020 m. pasiekti gerą jūrų vandenų aplinkos būklę (GAB). Valstybės narės turi patvirtinti nacionalines jūrų strategijas, kad pasiektų arba išlaikytų GAB. Įdiegti ekosistemomis grindžiamą požiūrį, kaip privalomą ES jūrų aplinkos valdymo principą.	Privalomas	Jūrų strategijos pagrindų direktyva
Užtikrinti jūrų biologinių išteklių išsaugojimą ir žvejybos, turinčios įtakos tiems ištekliams, valdymą. Iki 2020 m. užtikrinti, kad visų žuvų išteklių žvejyba būtų suderinama su didžiausiu galimu tausios žvejybos laimikiu (MSY).	Privalomas	Bendros žuvininkystės politikos reglamentas
Iki 2030 m. turi būti apsaugota 30 proc. ES jūrų, iš kurių 10 proc. turėtų būti griežtai saugomos.	Siektinas	Biologinės įvairovės strategija
Remti biologinės įvairovės strategiją siekiant prisidėti prie tvaraus žuvų išteklių dydžio užtikrinimo ir išlaikymo, sumažinti žvejybos poveikį jūros dugnui ir kuo labiau sušvelninti žuvininkystės poveikį jautrioms rūšims iki 2030 m. laipsniškai atsisakant dugninės žvejybos saugomose jūrų teritorijose, gerinant žvejybos įrankių selektyvumą, apsaugant pažeidžiamas rūšis, remiant žvejybos sektorių ir stiprinant mokslinius tyrimus, įgyvendinimą, valdymą ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą.	Siektinas	ES veiksmų planas: jūrų ekosistemų apsauga ir atkūrimas siekiant darnios ir atsparios žuvininkystės
Iki 2030 m. turi būti atkurta bent 20 proc. ES jūrų teritorijų, o iki 2050 m. – visos ekosistemos, kurias reikia atkurti. Valstybės narės privalo pateikti nacionalinius atkūrimo planus iki 2026 m. vidurio.	Privalomas	Reglamentas dėl gamtos atkūrimo
Iki 2030 m. įdiegti ~111 GW jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, o iki 2050 m. – ~317 GW, iš kurių vandenynų energijos gamybos pajėgumai iki 2027 m. turi pasiekti 100 MW, o iki 2030 m. pradžios – 1 GW.	Siektinas	Komunikatas „ES jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos siekių įgyvendinimas“
Valstybės narės privalo sudaryti neprivalomą susitarimą dėl bendradarbiavimo siekiant tikslų, susijusių su jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba, kuri turi būti pradėta kiekviename jūros baseine iki 2050 m.	Privalomas	TEN-E reglamentas
Jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumai iki 2030 m. turi pasiekti 88 GW, iki 2050 m. – 360 GW.	Siektinas	
Bendras atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslas iki 2030 m. – ne mažiau kaip 42,5 proc. (neprivalomas tikslas – 45 proc.). Valstybės narės privalo skelbti	Privalomas	AIED III

³⁸ Sąrašas gali būti papildytas.

informaciją apie numatomus konkursus ir apie tai, kokią jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos apimtį numatoma pasiekti.		
Priemonės, kuriomis prisidedama prie tikslo pasiekti poveikio klimatui neutralumą iki 2050 m.: energetikos pertvarkos integravimas į žvejybos ir akvakultūros sektorius, išmetamo ŠESD kiekio mažinimas, tvarumo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas, suderinimas su biologinės įvairovės ir taršos mažinimo tikslais, įgūdžių ugdymas ir karjeros galimybių plėtojimas, investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas.	Siektinas	Komunikatas dėl ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus energetikos pertvarkos
Poveikio klimatui neutralumas ES iki 2050 m.; tarpinis tikslas iki 2030 m. sumažinti išmetamą ŠESD kiekį bent 55 proc., palyginti su 1990 m.	Privalomas	Europos klimato teisės aktas
Tikslai, susiję su elektros tiekimu nuo kranto didesniems jūrų konteinervežiams ir keleiviniams laivams jūrų uostuose ir vidaus vandenų laivams.	Privalomas	ADIR
Nepriklausomai nuo vėliavos, didžiausias leidžiamas vidutinis metinis į Europos uostus įplaukiančių didesnių nei 5 000 tonų bendrosios talpos laivų sunaudojamos energijos taršos ŠESD intensyvumas iki 2025 m. turi būti sumažintas 2 proc., iki 2050 m. – 80 proc. Keleiviniai laivai ir konteinervežiai turi naudoti nuo kranto tiekiamą elektros energiją arba alternatyvias visai netaršias technologijas nuo 2030 m. sausio 1 d. uostuose, kuriems taikomas ADIR 9 straipsnis, ir nuo 2035 m. sausio 1 d. – visuose ES uostuose, kuriuose užtikrinamas elektros tiekimas nuo kranto.	Privalomas	Reglamentas dėl iniciatyvos „FuelEU Maritime“
Laivų perdirbimo kompleksai privalo užtikrinti, kad perdirbant laivus į jūrą nepatektų pavojingų medžiagų ir kad atliekos būtų tinkamai tvarkomos. Nustatytas reikalavimas parengti pavojingų medžiagų sąrašą, kad būtų galima tvarkyti medžiagas, kurios galėtų pakenkti jūrų aplinkai, ir sudaryti Europos laivų perdirbimo kompleksų sąrašą.	Privalomas	Reglamentas dėl laivų perdirbimo
Uždrausti tam tikrus vienkartinis plastikinius gaminius, pvz., šiaudelius ir stalo įrankius. Iki 2025 m. surinkti 77 proc. plastikinių butelių, o iki 2029 m. – 90 proc.	Privalomas	Vienkartinių plastikinių gaminių direktyva
Valstybės narės privalo iki 2026 m. sumažinti sunaudojamų kai kurių vienkartinis plastikinių gaminių kiekį, palyginti su 2022 m.	Siektinas	
Iki 2030 m. ES turėtų sumažinti plastiko šiukšlių kiekį jūroje 50 proc., o mikroplastiko – 30 proc., taip pat 50 proc. sumažinti maisto medžiagų praradimą, sunaudojamų cheminių pesticidų kiekį ir jų keliamą riziką, sunaudojamų pavojingesnių cheminių pesticidų kiekį ir ūkiniams gyvūnams bei akvakultūrai skirtų antimikrobinių medžiagų pardavimo apimtį.	Siektinas	Nulinės taršos veiksmų planas

Valstybės narės privalo sukurti saugomų teritorijų tinklą „Natura 2000“, siekdamas užtikrinti, kad visoje ES būtų išsaugotos vertingiausių tipų ir rūšių natūralios buveinės arba atitinkamais atvejais jos būtų atstatytos iki palankios apsaugos būklės.	Privalomas	Paukščių direktyva Buveinių direktyva
Valstybės narės privalo, remdamosi savo upių baseinų valdymo planais (UBVP) ir priemonių programomis, apsaugoti vandens telkinius ir prireikus atkurti gerą jų būklę, taip pat užkirsti kelią jų būklės blogėjimui (pasiekti gerą cheminę ir ekologinę būklę).	Privalomas	Vandens pagrindu direktyva
Valstybės narės privalo sumažinti vandens taršą žemės ūkyje naudojamais nitratais, nustatydamas nitratams jautrias zonas, stebėdamas nitratų koncentraciją vandens telkiniuose ir nustatydamas gerosios ūkininkavimo praktikos kodeksus.	Privalomas	Nitratų direktyva
Valstybės narės privalo užtikrinti, kad jų teritoriniuose vandenyse, išskirtinėse ekonominėse zonose ir taršos kontrolės zonose, esančiose už Baltijos ir Šiaurės jūrų išmetamų teršalų kiekio kontrolės rajono ribų, nebūtų naudojamas jūrinis kuras, jeigu sieros koncentracija tokia kure viršija 0,50 % masės, ir nebūtų naudojamas tame išmetamų teršalų kiekio kontrolės rajone, jeigu sieros koncentracija tokia kure viršija 0,10 % masės.	Privalomas	Sieros direktyva
Valstybės narės privalo stebėti ir vertinti maudyklų vandenį.	Privalomas	Maudyklų vandens direktyva
Siekti BŽP tikslų, prisidedant prie veiksmingos ir skaidrios rinkos kūrimo, reglamentuojant specialistų organizacijų veiklą, prekybos standartus, vartotojų informavimą, konkurencijos taisykles ir rinkos tyrimą.	Privalomas	BRO
Valstybės narės privalo užkirsti kelią neigiamam tyčinės ir netyčinės invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo Sąjungoje poveikiui biologinei įvairovei, jį kuo labiau sumažinti ir sušvelninti.	Privalomas	Invazinių svetimų rūšių reglamentas
Atsižvelgiant į 2030 m. tikslą, ES misija „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenius“ siekiama apsaugoti mūsų vandenynus ir kitus vandenius ir atkurti jų gerą būklę, vykdant mokslinius tyrimus, diegiant inovacijas, įtraukiant piliečius ir pasitelkiant mėlynąsias investicijas. Ši misija grindžiama nauju požiūriu, kad vandenynas ir visi kiti vandenys traktuotini kaip visuma. Toks požiūris atliks svarbų vaidmenį neutralizuojant poveikį klimatui ir atkuriant gamtą.	Siektinas	ES misija „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenius“